Opetus- ja kulttuuriministeriö
Hallitusneuvos Anna Vuopala

VASTINE LiV

HE 43/2022 Hallituksen esitys eduskunnalle tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Vastineessa on vastattu annettujen lausuntojen pääkohtiin kysymys kerrallaan. Lausunnot olivat niin pitkiä, ettei niitä ole kokonaisuudessaan liitetty mukaan vastineeseen.

Lausunnonantajat

Julkinen sektori

LVM:

- LVM kannattaa uutta 184 a §:ää (joten siitä ei tule vastinetarvetta)

Yksityinen

EFFI ry

- Iso joukko syksyllä luonnoskierroksella käyneessä esitysluonnoksessa olleista hyvistä pykälistä on jätetty kokonaan pois hypoteettiseen toiseen kierrokseen tai vesitetty merkittävästi.

- Direktiivin voimaansaattamisen ulkopuolelle jäävien säännösten pois jättäminen HE:stä on valittu poliittinen ratkaisu, johon vaikuttaa myös osaltaan Suomea vastaan komission nostama seuraamusmenettely sanktioineen määräajan kuluttua umpeen 17.6.2021.

- Aikaisemmasta luonnoksesta poiketen tässä esityksessä on myös lähes täysin jätetty käyttämättä direktiivin sallima kansallinen liikkumavara ja tulkintamahdollisuus. Oikeusturvan kannalta olisi tärkeää avata direktiivin sanamuotojen merkitystä suomalaisessa kontekstissa eikä vain kopioida niitä sellaisenaan.

- Kansallista liikkumavaraa on käytetty, mutta on mahdotonta vastata tarkemmin näin yleisellä tasolla olevaan lausumaan. Liikkumavaraa on käytetty esimerkiksi tiedonlouhintaa, avoimuusvelvoitetta ja peruuttamisoikeutta koskevien säännösten yhteydessä. Sisällöllisesti tai olennaisesti direktiivin ilmaisusta poikkeavat säännökset lisäävät tulkinnallista epävarmuutta ja lisäävät EU-oikeuden kanssa ristiriitaisten tulkintojen riskiä.
- Poikkeaminen direktiivin kielellisestä ilmaisusta ei ole itseisarvo, vaan sitä voi käyttää esimerkiksi, jos direktiivin sanamuoto on epäselvä, ja silloin kansallinen täytäntöönpano on joka tapauksessa ongelmallista. Jotkut lausuntopalauteet ovat pitäneet direktiivin ilmaisun ja pohjoismaisen lainvalmistelun kanssa yhdensuuntaista voimaansaattamista nimenomaan hyvänä asiana.

- Suurin ongelma lakiesityksessä on joka tapauksessa perusoikeusnäkökulman jättäminen aivan liian vähälle huomiolle. Esityksessä ei ole mitenkään arvioitu, mitä vaikutuksia mainituilla verkkosisällönjakopalvelun palveluntarjoajan toimintavelvoitteilla käytännössä olisi perusoikeuksien toteutumiseen. Automaattisuodatus on tosiasiallisesti perustuslain kieltämää ennakkosensuuria.

- Palveluntarjoajan on direktiivin mukaan varmistettava, ettei palvelussa ole teoksia, joihin ei ole hankittu lupia. Riippumatta siitä, onko luvat hankittu, on palveluntarjoajan varmistettava, ettei sen käytännöt estä teosten laillista käyttöä kuten rajoitussäännöksen nojalla.
- Yleisiin perusteluihin on arviointineuvoston lausunnon johdosta lisätty oma erillinen osio kohdassa 8 "Perusoikeusvaikutukset", jossa perusoikeusvaikutuksia on läpikäyty. Euroopan tuomioistuimen asiassa C-401/19 Puolan tasavallan kanne direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b alakohdan ja c alakohdan loppuosan tai toissijaisesti koko 17 artiklan kumoamisesta, koska niissä perusoikeuskirjan 11 artiklassa taattua oikeutta sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen olisi loukattu, hylättiin 26.4.2022 antamassa tuomiossa. Jäsenvaltioiden on tuomion mukaan voimaan saattaessaan direktiivin huolehdittava siitä, että voidaan varmistaa perusoikeuskirjassa suojattujen eri perusoikeuksien välinen oikeudenmukainen tasapaino. Tähän on viitattu perusoikeusarvioinnissa edellä.

- Edelleen, ehdotettu 55 f § velvoittaa palveluntarjoajan luomaan käytänteet, joilla varmistetaan, etteivät tämän toimenpiteet estä teosten laillista välittämistä yleisölle. Tämä merkitsee, että automaattisia estämiskeinoja ei saa käyttää kaikkeen palveluun ladattuun sisältöön, vaan ainoastaan, kun suurella todennäköisyydellä on oletettavissa, että kysymys on tekijän oikeuksia loukkaavasta suojatun teoksen välittämisestä yleisölle. Kysymys on selkeästi poikkeustapauksesta.
- Ennakkoseulonta on siten tarpeen vain niiden teosten osalta, joiden käyttöön lupia ei ole saatu. Palveluntarjoajan hankkiman luvan on katettava teoksia ei-ammattimaisesti toimivan palvelun käyttäjän toimet. Ennakkoseulontaa ei voida oikeudenhaltijoiden toimesta edellyttää lupien kattaman käytön osalta. Jos lupa käyttäjän lataamiin teoksiin on saatu, ei niitä voi estää tai poistaa.

Keskuskauppakamari

Sopimussuhteiden sääntely: asianmukainen ja oikeasuhtainen korvaus -pykälä turha; on jo Suomen oikeusjärjestyksen pääsääntö

- Oikeus saada asianmukainen ja oikeasuhteinen korvaus kun tekijät ja esittävät taiteilijat lisensoivat tai siirtävät yksinoikeutensa teostensa tai muun suojatun aineistonsa hyödyntämiseen on direktiivin 18 artiklan asettama, Euroopan unionin tasolla kyseisen oikeuden harmonisoiva sääntö jota ei voi jättää täytäntöön panematta.

Selvitys teoksen hyödyntämisestä: kuinka monelta vuodelta taaksepäin tekijällä olisi oikeus vaatia selvitystä? Kauppakamari: max kahdelta vuodelta.

- Selvitys tulee antaa vähintään kerran vuodessa, jolloin tulee antaa ajantasaiset, merkitykselliset ja kattavat tiedot teoksen hyödyntämisestä. Selvityksen antamisvelvollisuuden laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon mm. kunkin alan erityispiirteet ja käytännöt, sekä kaikki muut asian arviointiin vaikuttavat seikat. Nämä tekijät määrittävät raportointivelvollisuuden ajallisen ja asiallisen laajuuden. Lisäksi otetaan huomioon toimialoilla vallitsevat käytännöt ja pykälässä luetellut muut seikat.

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Hallitusneuvos Anna Vuopala

VASTINE LiV

Oikeudenluovutuksen peruuttaminen: puuttuminen sopimusvapauteen, aiheutuu oikeudellista epävarmuutta.

- Peruuttamisoikeus on direktiivin 22 artiklan asettama, Euroopan unionin tasolla kyseisen oikeuden EU-tasolla harmonisoiva sääntö, jota ei voi jättää kansallisesti täytäntöön panematta.

Televisiotoiminnan sääntely: Jos HE:lla olisi haluttu muuttaa tv-kanavien olemassa olevaa jakelumarkkinaa, asiasta olisi tullut tehdä vaikutusarvio, ei ole tehty.

- HE:llä saatetaan kansallisesti voimaan verkkolähetysdirektiivi ja sikäli kun se muuttaa markkinatilannetta, johtuu se direktiivistä.

Televisiokanavien jakelua koskevat säännökset ja niiden perustelut ovat epäselviä.

- Tähän on vastattu MTV:n lausunnon yhteydessä.

Käsitteet pitäisi määritellä yksiselitteisemmin: *alkuperäinen lähettäminen, edelleen lähettäminen, suora siirto*.

- Käsitteiden määrittelyyn on vastattu osin MTV Oy:n yhteydessä, jossa löytyy myös suoran siirron määritelmän tulkintaohje. Edelleen lähettäminen on jo voimassa olevan tekijänoikeuslain ja satelliitti- ja kaapelidirektiivin 93/83/ETY käsite. Kuten HE:n s. 14 mainitaan, edelleenlähetyksellä tarkoitetaan verkkolähetysdirektiivin mukaan alkuperäisen lähetyksen samanaikaista, muuttamatonta ja lyhentämätöntä edelleenlähetystä muun osapuolen toimesta kuin sen lähetystoimintaa harjoittavan organisaation, joka lähettää alkuperäistä lähetystä.

- HE:n säännöskohtaisissa perusteluissa s.100 mainitaan, että suoralla siirrolla tarkoitetaan teknistä prosessia, jossa lähetystoimintaa harjoittava organisaatio lähettää ohjelmasignaalinsa muulle organisaatiolle kuin lähetystoimintaa harjoittavalle organisaatiolle siten, että ohjelmasignaalit eivät ole yleisön saatavissa tämän lähetyksen aikana.

Suora sopiminen tulee olla mahdollista myös suoran siirron osalta.

- Suoraan sopimiseen on vastattu RadioMedian yhteydessä.

Verkkosisällönjakopalvelut: ei VSJP tuomarin rooliin, vain 'täysin selvät' loukkaukset tulee estää ennalta.

- Direktiivin 17 artiklan 9 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat ottavat käyttöön vaikuttavan ja nopean valitus- ja oikeussuojamekanismin, joka on niiden palvelujen käyttäjien saatavilla silloin, kun on kyse riidoista, jotka koskevat heidän palveluun lataamiensa teosten tai muun suojatun aineiston saannin estämistä tai niiden poistamista. Kysymyksessä on direktiivin asettama velvoite. Asianosaisilla on myös käytettävissään sekä säännönmukaiset oikeussuojakeinot että 55 i §:n mukainen

vaihtoehtoinen menettely erimielisyyksien ratkaisemiseksi, joten tuomarin rooli ei ole verkkosisällönjakopalvelun tarjoajalle pakollinen.

55 i § miksei PRH?

- OKM esitti alun perin, että PRH olisi kyseistä menettelyä tarjoava viranomainen varsinaisten ratkaisusuositusten ollessa itsenäisten asiantuntijoiden vastuulla. PRH:lta asiaa tiedusteltiin ja asiasta neuvoteltiin myös työ- ja elinkeinoministeriön kanssa mukaan lukien poliittisella tasolla mutta näkemys oli, ettei kyseinen tehtävä sovellu patentti- ja rekisterihallituksen tehtäväksi.

Meta

- Direktiivin 15 artikla: Lehtikustantajan lähioikeutta ei tulisi hallinnoida laajennetun kollektiivisen käyttölupajärjestelmän kautta:
    1. Direktiivi tunnistaa, että osapuolilla on oltava vapaus päättää järjestelyistä
    2. Lehtikustantajilla on säilytettävä valinnanvapaus ja määräysvalta
    3. Laajennettu kollektiivinen lisensointi tulisi käytännössä todennäköisesti aiheuttamaan sekaannusta markkinoilla

- Lehtijulkaisuun sisältyvää teosta saa käyttää 50 §:n 1 momentissa tarkoitetuin tavoin sopimuslisenssin mukaisesti. Se ei kuitenkaan koske teosta, jonka tekijä on kieltänyt kappaleen valmistamisen tai teoksen välittämisen. Alkuperäisellä teoksen tekijällä säilyy siis määräämisvalta sen suhteen, voiko lehtijulkaisuun sisältyvää teosta käyttää sopimuslisenssin nojalla. Lähtökohta on sopimusvapaus, eli suora sopiminen. Kuten HE:ssä on säännöskohtaisissa perusteluissa s. 96 mainittu, järjestäytyessään mahdollisesti hallinnoimaan oikeuksiaan sopimuslisenssin tuella lehtikustantajat ja tekijät ja lähioikeuksien haltijat voisivat sopia myös oikeuksien käyttämisestä saatavien tulojen jakamisesta. Tarvittavien käyttölupien myöntäminen, käytöstä maksettavien korvausten suuruus ja saatavien tulojen jakaminen jäävät näin asianomaisten oikeudenhaltijaryhmien välillä sovittaviksi sopimusvapauden periaatteen mukaisesti.

- Direktiivin 17 artikla:
    1. Lakiluonnoksessa olisi tehtävä selväksi, että palveluntarjoajilla on valtuudet tehdä arvioita kiistanalaisesta sisällöstä vilpittömässä mielessä. Tulisi todeta selvästi, että: palveluntarjoajat ovat edelleen vapaita vastuusta, jos ne pyrkivät vilpittömässä mielessä ratkaisemaan käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden väliset riidat.
    2. Lakiluonnoksella olisi pantava uskollisesti täytäntöön direktiivin 17 artiklan 8 kohta: direktiivin soveltaminen ei johda verkkosisällön jakamispalvelujen tarjoajien yleiseen valvontavelvollisuuteen.

- Valvontavelvollisuuden ja seulonnan osalta on vastattu jo EFFIn lausunnon yhteydessä. Direktiivin edellyttämä yleisen valvontavelvollisuuden osalta on päätetty, ettei asiaa kirjata lakiin vaan se sisältyy perusteluihin.

Teknologiateollisuus

Tiedonlouhinta 13 b §:

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Hallitusneuvos Anna Vuopala

VASTINE LiV

Teknologiateollisuus haluaa, että pykälän sanamuoto muutetaan vastaamaan aiempaa hallituksen esitysluonnosta, koska säännösteksti on muutettu sanamuodoltaan vaikeaselkoisempaan ja tekoälyn kehittämisen kannalta rajoittavampaan suuntaan.

- 13 b § sai nykyisen muotonsa runsaan lausunto- ja kuulemistilaisuuksien palautteen jälkeen tapahtuneen jatkokehittelyn seurauksena. Myös direktiivi jaottelee edellytykset ja sallitut toimet erikseen tieteellistä tutkimusta varten tapahtuvaan tiedonlouhintaan ja muuhun tiedonlouhintaan.
- Rajoitussäännöksen merkitys on tuotu esiin viittaamalla tekijänoikeuslain 50 c §:ään, joka koskee teknisin suojakeinoin suojattua sisältöä ja sen käytön sallittavuutta tästä suojauksesta riippumatta. Esityksen tavoite on noudattaa direktiivin edellytystä, joka lausuntopyynnössä tuodaan esiin. Tavoite ei siis ole sallia, että tiedonlouhintaa voisi teknisin keinoin rajoittaa.
- Pidemmälti on vaikea vastata, kun ei ole mainittu tarkemmin muutostarpeita aiemman sanamuodon suuntaan.

Joka tapauksessa pidämme tarpeellisena että hallituksen esityksessä ehdotettua 13 b §:ää muutetaan siten, että siitä poistetaan tarpeettomat viittaukset lailliseen pääsyyn teokseen, koska siitä on jo säädetty tekijänoikeuslain 11 §:ssä ja toisen momentin rajoittava lause tutkimusorganisaatioista ja kulttuuriperintölaitoksista poistetaan ja kirjoitetaan momentti uudelleen siten, että momenttia sovelletaan kaikkeen tieteelliseen tutkimukseen. Tämä on tarpeen, koska tekoälyä tutkitaan usein tutkimuslaitosten ja yritysten yhteistyönä, koska tutkimuslaitoksille ei kerry tyypillisesti riittävästi tutkimustyössä tarvittavaa dataa.

- Direktiivin 3 artikla velvoittaa säätämään tekijänoikeuden rajoituksesta tekstin- ja tiedonlouhinta tieteellistä tutkimusta varten, joita tutkimusorganisaatiot ja kulttuuriperintölaitokset toteuttavat. HE seuraa direktiivin jaottelua, joka on jäsenvaltioita velvoittava lainsäädännön kansallisessa voimaan saattamisessa. Myös laillinen pääsy on direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukainen nimenomainen edellytys. Vaikka vastaava edellytys on jo 11 §:ssä on viime vuosina edellytetty, että kyseinen edellytys näkyy suoraan pykälän sanamuodosta, koska on haluttu noudattaa direktiivin sanamuotoa.

MTV Oy

- verkkolähetysdirektiivin voimaansaattamiseen liittyvät televisiokanavien jakelua koskevat pykälät ja niiden perustelut jäävät hallituksen esityksessä epäselväksi

- Lausuma on niin yleinen, että siihen on vaikea ottaa kantaa. Säädöskohtaiset perustelut HE:ssä ovat s.90-95 ja säätely pykälissä 25 h-25 n. HE-luonnoksesta on ollut jo sekä säännönmukainen lausuntokierros että ylimääräinen kuulemistilaisuus alkuvuonna 2022, joten jokaisella on ollut mahdollisuus ottaa kantaa paitsi esityksen sisältöön, antaa yksilölliset ja perustellut parannusehdotuksensa esitykseen. Perusteluja on myös selvennetty monin tavoin.

Verkkolähetysdirektiivin voimaansaattamisella ei ole tarkoitus muuttaa nykytilaa ja

toimivaa televisiojakelumarkkinaa. Tämän tulee näkyä pykälissä ja perusteluissa.

- Direktiivi tulee muuttamaan oikeustilaa myös Suomessa, kuten eurooppalainen lainsäätäjä on halunnut. Muutokset koskevat tilanteita, joissa on kyse edelleenlähettämisestä IPTV-verkossa, oheispalveluiden rajat ylittävästä lisensioinnista tai suorasta siirtämisestä.

-

Suoran sopimisen lähtökohtaisuus tulisi todeta selvästi hallituksen esityksessä kaikkien mahdollisten jakelutapojen (alkuperäinen lähettäminen, edelleen lähettäminen ja suora siirto) osalta.

- Direktiivi ei rajoita sopimusvapautta yleisesti. Edelleenlähettämisen osalta jäsenvaltioiden on 4 artiklan mukaisesti varmistettava, että oikeudenhaltijat voivat käyttää oikeuttaan myöntää tai evätä lupa edelleenlähettämiseen vain yhteishallinnointiorganisaation välityksellä (pakollinen kollektiivinen hallinnointi). Sen tavoite on helpottaa oikeuksien saantia, kun teosten oikeudenhaltijat ovat toisesta ETA-maasta. Tässä rajoitetaan itseasiassa oikeudenhaltijoiden oikeutta lisensioida teosten käyttöä suoraan, ei edelleenlähettäjän oikeutta sopia suoraan käytöstä tekijän kanssa (sillä usein tämä on mahdotonta).

Esityksessä tulisi selkeästi todeta, että alkuperäistä lähettämistä on millä tahansa tekniikalla tv-yhtiön toimesta tai valvonnassa ja vastuulla toteutettava lähettäminen yleisölle.

- Direktiivi ei määrittele nimenomaisesti sitä, mikä on alkuperäistä lähettämistä. Johtolauseessa 21 on asiaa koskeva ja tulkintaa helpottava maininta: "Kun lähetystoimintaa harjoittavat organisaatiot lähettävät ohjelmasignaalinsa suoraan yleisölle ja näin toteuttavat alkuperäisen välittämisen..."

MTV esittää, että direktiiveihin perustumatonta näyttelijöiden oikeuksia koskevaa muutosta ei toteutettaisi ilman huolellista vaikutusarviota ja ennen kuin EU on liittynyt Pekingin audiovisuaalisia esityksiä koskevaan sopimukseen. Lisäksi MTV esittää muutoksia kertakaikkisia tekijänoikeuskorvauksia koskeviin perusteluihin.

- Näyttelijöiden yksinoikeuden saattaminen pohjoismaiselle tasolle jo nyt on tietoinen poliittinen ratkaisu.

RadioMedia ry

1) Yleistä. Hallituksen esitys on merkittävä parannus lokakuussa 2021 lausuntokierroksella olleeseen hallituksen esitysluonnokseen. On kannatettavaa, että esityksessä pyritään seuraamaan DSM- ja verkkolähetysdirektiivin sanamuotoja, rakennetta ja tavoitteita niin pitkälle kuin mahdollista. Direktiivejä mahdollisimman tarkasti mukailevalla voimaansaattamisella toteutuvat myös direktiiveille asetetut tavoitteet, kuten lainsäädännön harmonisointi sisämarkkinoilla ja oikeudellisen epävarmuuden vähentäminen. Esimerkiksi verkkosisällönjakopalveluiden ja niiden käyttäjien rajat ylittävän luonteen vuoksi on erityisen tärkeää, että DSM-direktiivin 17 artiklan kansallinen voimaansaattaminen ei eroa direktiivistä.

- HE seuraa tarkasti direktiivien rakennetta ja tavoitteita.

2) Radio- ja tv-lähetysten edelleen lähettäminen ja suora siirto (25 h § ja 25 m §). Radiolähetysten edelleen lähettämisellä ei ole ollut suurta kaupallista merkitystä, sillä markkinat ovat pitkälti paikalliset, alueelliset

tai kansalliset ohjelmasisällön, mainonnan kohderyhmien sekä kieli- ja kulttuurialueiden mukaisesti. **Mediayhtiöiden kannalta on kuitenkin tärkeää, että sääntely toisi selvyyttä vuosikausia vireillä olleeseen kiistaan siitä, onko tv-kanavien lähettäminen kaapeliverkossa samanlaista alkuperäistä lähettämistä kuin antenni-tv-jakelukin.** Liiketoiminnan ennustettavuuden kannalta on välttämätöntä, että lainsäädäntö on selkeä ja yksiselitteinen. Suoran sopimisen mallin tulee jatkossakin olla ensisijainen.

- Alkuperäistä lähettämistä on millä tavalla tahansa tapahtuva (lineaarinen) lähettäminen, eli myös kaapeleitse tapahtuva lähettäminen. Suora sopiminen on tekijänoikeuslaissa ensisijainen jo 2 §:ssä olevan yksinoikeuden mukaan. Kollektiivinen lisensiointi on toissijainen ratkaisu suoran sopimisen ollessa pääsääntö. Yllä mainitussa verkkolähetysdirektiivin (ja satelliitti- ja kaapelidirektiivin) säätämässä tilanteessa, jossa kyse on ETA-maasta peräisin olevan lähetyksen edelleenlähettämisestä, oikeudet voidaan lisensioida vain kollektiivisen lisensioinnin kautta. Suomessa mainittu järjestely on toteutettu sopimuslisenssillä, mutta vastaava eroa ole säännöksessä tehty.

3) Verkkosisällönjakopalvelut (6 a luku). Verkkosisällönjakopalveluja käsittelevä 6a luku on yleisesti ottaen tasapainoinen ja linjassa DSM-direktiivin kanssa. Kannatamme sen sisältöä lukuun ottamatta alla tarkemmin mainittuja kohtia, jotka tulisi eduskuntakäsittelyssä poistaa.

4) Oikeus kohtuulliseen hyvitykseen (55 j §). Pykälässä säädettäisiin yhtäältä palvelun käyttäjän ja toisaalta palveluntarjoajan oikeudesta saada kohtuullinen hyvitys, mikäli pääsy teokseen verkkosisällönjakopalvelussa on pyydetty estämään tai teos on pyydetty poistamaan verkkosisällönjakopalvelusta ilman tekijänoikeuslakiin perustuvaa syytä. Velvollisuus maksaa hyvitys on tuottamuksesta riippumaton eli se voisi koitua maksettavaksi, vaikka oikeudenhaltija olisi tehnyt esto- tai poistopyynnön vilpittömässä mielessä. Hyvitys onkin näin ollen rangaistuksenluonteinen seuraus ja sen käytännön vaikutus ennen kaikkea ennaltaehkäisevä, toisin sanoen oikeudenhaltija ei uskalla valvoa oikeuksiaan siinä pelossa, että joutuu hyvitysvelvolliseksi. Säännös ei myöskään perustu DSM-direktiiviin. Esityksen 55 j § tulisi poistaa.

- Hyvitysvelvollisuus on olemassa sitä varten, jos osoittautuu, että oikeudenhaltijan vaatimus ei ole perustunut tekijänoikeuteen. Jos tekijä tai oikeudenhaltija on antanut luvan teoksen käyttöön, ei esto- tai poistopyyntö voi kohdistua sopimuksen mukaiseen käyttöön, eikä siitä voida vaatia lisäkorvausta. Jos kyse on laissa säädetyistä rajoituksista tekijänoikeuteen, ei oikeudenhaltijalla tule olla mahdollisuutta vaatia palveluun ladatun sisällön estämistä ilman mahdollista hyvitysvelvollisuutta käyttäjälle, jos osoittautuu, että käyttö on ollut direktiivin mukaisesti laillista. Käytännössä tämän pitäisi vaikuttaa käyttäjien sananvapauden toteutumiseen sitä paremmin, mitä enemmän lupia on hankittu. Seulontaa tarvittaisiin siis vain siltä osin, kun lupia ei ole saatu. Hyvitys tuomittaisiin vasta tuomioistuimen toimesta ja sen taso asetetaan siten, mikä on olosuhteet huomioon ottaen kohtuullista.

5) Toimenpiteet laillisen käytön varmistamiseksi (55 f §). Esityksen mukaan automaattisia estämiskeinoja saadaan käyttää vain silloin, kun on suurella todennäköisyydellä oletettavissa, että kysymys on tekijän oikeuksia loukkaavasta suojatun teoksen välittämisestä yleisölle. Perustelujen mukaan tämä tilanne on kyseessä, kun oikeudenhaltijat ovat antaneet palveluntarjoajalle merkitykselliset ja tarvittavat tiedot suojattujen teosten tunnistamiseksi ja estämiseksi. Säännös asettaa automaattisen eston kynnyksen turhan korkealle, eikä se perustu DSM-direktiivin sanamuotoihin. Esityksen 55 f §:n 2 momentti tulisi poistaa.

- Direktiivi kieltää yleisen suodatusvelvollisuuden, joka merkitsisi kaiken palveluun ladatun sisällön suodattamista. Direktiivi ei sen sijaan mainitse automaattisia estämiskeinoja, vaikka niiden käyttö on ilmeisen tärkeää verkkosisällönjakopalveluissa, joihin ladataan nopeassa tahdissa tekijänoikeuden

suojaamaa sisältöä. HE:ssä on perusteltu tällaisten teknologioiden käyttöä tilanteissa, joissa tietyn alan teoksia käytetään luvattomasti merkittävästi ja niistä on lähetetty merkitykselliset ja tarvittavat tiedot teosten tunnistamiseksi. Myös Euroopan tuomioistuimen tuomiossa hyväksytään automaattisten suodatuskeinojen käyttö perusoikeusnäkökulmasta, sillä kyse on tekijänoikeuden valvonnan kannalta perustellusta erityisestä valvonnasta. Toteuttamisessa on silti kiinnitettävä huomiota perusoikeuksien toteutumiseen.

Sanoma Media Finland

- **Oikeuksien luovutussopimukset:**
  30 a § mukainen tekijän oikeus selvitykseen teoksen hyödyntämisestä tulisi rajata niin, että kertakorvauksella sovitusta kertakäytöstä ei ole annettava selvitystä

  30 b § mukaisen peruutusoikeuden osalta tulisi huomioida, että teoksen eri versiot on katsottava yhdeksi teokseksi peruutusoikeutta arvioitaessa: esim. Useat valokuvat, joista yksi julkaistaan tms. tilanteet, jos useita eri versioita. Huomioon alan erityispiirteet ja käytännöt.

- Selvityksen antamisvelvollisuuden laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon kunkin alan erityispiirteet ja käytännöt, työehtosopimukset ja mahdolliset muut kollektiiviset sopimukset, sekä olemassa olevat raportointikeinot, selvityksen antamisesta aiheutuva hallinnollinen rasitus, sekä kaikki muut asian arviointiin vaikuttavat seikat. Tämä mahdollistaa raportointivelvollisuuden keventämisen ja kunkin alan erityispiirteiden ja käytäntöjen ottamisen huomioon tilanne- ja toimialakohtaisesti. Se, mitä on pidettävä samana tai eri teoksena, tulee vastaisuudessakin ratkaista tekijänoikeudellisten säännösten ja periaatteiden mukaan.

- **Sisällönjakopalvelun vastuusäännökset:**
  Ehdotettu 55 j koskien palveluntarjoajan kohtuullista hyvitystä on tarpeeton, sillä vahingonkorvausoikeus on jo olemassa ja jättää epäselvyyttä siitä, milloin ja minkä suuruinen hyvitys. Säädös nostaa kynnystä puuttua loukkauksiin.

- Koskien oikeutta korvaukseen rikkomustilanteissa, voimassa oleva tekijänoikeuslaki tunnistaa eron vähäisemissä tapauksissa määrättävän hyvityksen ja merkittävämmissä tapauksissa määrättävän vahingonkorvauksen välillä, joten HE seuraa jo olemassa olevaa systematiikkaa. Niin vahingonkorvaus kuin kohtuullinen hyvitys tulee voida joustavasti mitoittaa yksittäisiin tapauksiin.

- **Verkkolähetysdirektiivi:**
  Selkeytettävä: perustelut jäävät hallituksen esityksessä epäselväksi ja ehdotetun sisältöisenä uusi tekijänoikeuslaki aiheuttaa paitsi epävarmuutta oikeustilasta, sillä voi olla myös merkittäviä negatiivisia muutoksia tekijänoikeusmarkkinoihin ja sen arvoketjuihin.

  Lausuma on niin yleinen, että siihen on vaikea ottaa kantaa. HE:stä on ollut jo sekä säännönmukainen lausuntokierros että ylimääräinen kuulemistilaisuus alkuvuonna 2022, joten jokaisella on ollut mahdollisuus ottaa kantaa paitsi esityksen sisältöön, antaa yksilölliset ja perustellut parannusehdotuksensa esitykseen.

Teosto

Verkkosisällönjakopalveluita koskeva 6 a luku on kokonaisuutena toimiva ja toteuttaa kansallisen sääntelyn artiklan 17 edellyttämällä tavalla sekä EU:n jäsenvaltioiden yleisen linjan mukaisesti. Artiklan 17 mukainen

lainsäädäntö toteuttaa palvelun käyttäjien sananvapauden ja tekijöiden omaisuudensuojan välisen tasapainon, minkä tuore EU-tuomioistuimen ratkaisu vahvistaa

55 b §:n 1 momentin mukainen vastuu on tarkennettava alkamaan siitä, kun palveluntarjoaja antaa yleisölle pääsyn käyttäjien palveluun lataamiin teoksiin, ja pykälään on sisällytettävä myös teosten yleisön saataviin saattaminen tekijänoikeudellisesti merkityksellisenä toimena

- HE lähtee direktiivin mukaisesti siitä, että palveluntarjoaja suorittaa tekijänoikeudellisesti merkittävän teon kun se välittää yleisölle (pyynnöstä) ne teokset, joita palvelun käyttäjä on palveluun ladannut. Palveluntarjoajan vastuu alkaa, kun kyseiset teokset välitetään yleisölle. Tällä tavalla yleisö saa pääsy palveluun ladattuihin teoksiin. Palveluntarjoajan on hankittava luvat näihin teoksiin ja muihin suojattuihin aineistoihin. Kun kyse on palvelun käyttäjän suorittamasta teoksen live-lähettämisestä palvelussa, katsotaan HE:n mukaan, että kyse on palvelun tarjoajan toimesta tapahtuva välittäminen yleisölle (pyynnöstä) kun palvelun käyttäjä aloittaa lähetyksen katsomisen. Lähetyksestä muodostuu tallenne, joka säilyy palvelussa joko rajaamattomasti tai rajatun ajan. Palveluntarjoaja ei itse aloita teosten lähettämistä vaan kyse on aina palvelun käyttäjän toimi, josta HE säädetään 55 b § oikeudellista lähtökohtaa koskevassa pykälässä.

- Direktiivin 17 artiklan säännökset koskevat yleisölle välittämistä (right to communication to the public) ja yleisön saataviin saattamista (making available on demand (including the making available to the public of their works in such a way that members of the public may access them from a place and at a time individually chosen by them). Tässä ei siis ole kyse niistä oikeuksista, joita Suomen tekijänoikeuslaissa tarkoitetaan, kun kyse on ”yleisön saataviin saattamisesta”. Näihin sisältyvät yleisölle välittämisen lisäksi myös teoksen julkisen esittämisen, näyttämisen ja kappaleiden levittämisen. Nämä eivät ole relevantteja verkkosisällönjakopalveluiden osalta. Niitä koskevan vastuusääntelyn erityinen piirre on, että palveluntarjoaja ei itse lataa teoksia palveluun, eikä siten ole ollut vastuussa lupien hankinnasta. HE esittää vastuuta hankkia lupa myös tilanteessa, jossa palveluntarjoaja ei itse lataa teoksia palveluun vaan ainoastaan antaa yleisölle niihin pääsyn. Tämä toimi on pyynnöstä tapahtuvaa yleisölle välittämistä, sekä teosten että lähioikeuksilla suojatun sisällön osalta. Tämän vuoksi ei ole perusteltua säätää, että velvollisuus hankkia lupa koskisi muuta kuin pyynnöstä tapahtuvaa yleisölle välittämistä, jota on ennen kaikkea lähettäminen radiossa ja televisiossa.

- 55 f §:n 2 momentti on poistettava, koska se asettaa palveluntarjoajan estämiskeinoille ehdon, joka ei perustu direktiiviin ja joka EU-tuomioistuimen tuomion perusteella voidaan katsoa direktiivin vastaiseksi

- kts. vastaus Radiomedia lausunnon alla

- 55 j § on poistettava, koska tekijän velvollisuus suorittaa hyvitystä palveluntarjoajalle ja palvelun käyttäjälle on perusteeton ja tarpeeton ja horjuttaisi toteutuessaan artiklan 17 mukaista palveluntarjoajien, käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden välistä tasapainoa

- kts. vastaus Radiomedian lausunnon alla

- 23 a § on rajattava koskemaan vain verkkosisällönjakopalveluita ja parodiarajoituksen soveltamisen hyvän tavan mukaisuuden kriteerejä on tarkennettava erityisesti huomioiden teosten tavanomaisen hyödyntämisen jatkuvuus ja oikeudenhaltijoiden oikeutettujen etujen turvaaminen

- Direktiivi mainitsee nimenomaisesti parodiaa koskevan rajoituksen (ja sitaatit ja arvostelun) koskien käyttäjälähtöistä sisältöä mutta edellyttää, ettei muutakaan oikeutettua käyttöä rajoiteta verkkosisällönjakopalveluita koskevan vastuusääntelyn perusteella. HE:ssä on arvioitu, että palvelunkäyttäjien olisi voitava vedota parodiaa, karikatyyrejä ja pastisseja koskevaan rajoitukseen myös muissa kuin 6a-luvun mukaisissa tilanteissa. Vastaava rajoitussäännös on mahdollista ja perustuu tietoyhteiskuntadirektiiviin 5 artiklan 3 kohdan k-alakohtaan.

- Kannatamme verkkolähetysdirektiivin toimeenpanoa koskevia pykäläehdotuksia

Traficom

Viestintäpalvelulaki sääntelee nykyisellään tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoajien vastuuvapauden edellytyksiä. Laissa todetaan vastuuvapauden edellytyksenä olevan muun muassa, että palveluntarjoaja toimii viipymättä saatuaan lain mukaisen ilmoituksen tekijänoikeuden tai lähioikeuden loukkaamisesta. Lain 189-194 pykälissä säädetään menettelystä ja muotovaatimuksista mahdollisen tekijänoikeuden loukkauksen ilmoitustilanteissa. Ehdotetun uuden pykälän lisäyksen myötä edellä kuvattu viestintäpalvelulain vastuuvapaus- ja menettelysääntely jäisi voimaan yleisenä sääntelynä koskemaan tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoajia erityisesti tietojen tallennuspalveluiden yhteydessä. Muutosehdotuksen myötä voisi tulla eteen tulkintatilanteita, joissa palveluntarjoaja voisi olla sekä tekijänoikeuslain että viestintäpalvelulain mukaisten vastuumenettelyjen piirissä. Virasto pyytää kiinnittämään huomiota, että mahdolliset päällekkäisyydet vastuuvapauksissa ja sen edellyttämissä menettelyissä selkiytettäisiin.

- HE toteaa selvästi, että mikäli kyse on verkkosisällönjakopalvelusta kyse, vain 6a –lukua sovelletaan, eikä sähköisen viestinnän palveluita koskevaa lainsäädäntöä

TTVK

Hallituksen esityksellä verkkosisällönjakopalveluja koskeva sääntely voimaansaatetaan pääosin DSM-direktiivin 17 artiklan mukaisesti. Esitys noudattaa 17 artiklan rakennetta, logiikkaa ja sanamuotoja, ja siinä on huomioitu kaikki direktiivissä edellytetyt seikat. Direktiivistä poiketaan kuitenkin kolmessa kohdassa, joita käsitellään myöhemmin.

Vaihtoehtoinen muotoilu 55b § 1 momentissa voisi olla esim.:

”Palveluntarjoaja suorittaa yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen, kun se antaa yleisölle pääsyn käyttäjiensä palveluun lataamiin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon.”

-vastaus sama kuin Teoston lausunnon alla.

2. Esitetty 55f § 2 momentti: toimenpiteet laillisen käytön varmistamiseksi

Esityksen 55f § 2 momentissa säädetään, että ”automaattisia estämiskeinoja saadaan käyttää vain silloin, kun on suurella todennäköisyydellä oletettavissa, että kysymys on tekijän oikeuksia loukkaavasta suojatun

teoksen välittämisestä yleisölle.” Automaattiselle estämiselle asetettu ”suurella todennäköisyydellä” -kynnys ei perustu direktiiviin vaan on kansallisen lainsäätäjän keksimä lisäys. Hallituksen esitystä kirjoittaessa oli tiedossa komission suositukset 17 artiklan voimaansaattamiselle sekä julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa C-401/19.

Selvää on, että rajaamalla palveluntarjoajien mahdollisuuksia hyödyntää velvoitteidensa toteuttamiseksi automaattisia estämiskeinoja, puututaan palveluntarjoajien elinkeinovapauteen. Samalla se heikentää oikeudenhaltijoiden ja palveluntarjoajien asemaa suhteessa käyttäjiin, eli rikkoo 17 artiklan perusoikeuksien välisen oikeudenmukaisen tasapainon. Suurella todennäköisyydellä -kynnyksen asettaminen ennakkoestolle on perusteetonta ja direktiivin vastaista. Lisäksi ennakkoeston edellytykset tulevat varmasti tarkentumaan oikeuskäytännössä; 55f § 2 momentissa esitetty voi olla ristiriidassa tulevan sitovan EU-oikeuskäytännön kanssa.

Esitetty kohta tulee poistaa laista.

-vastaus sama kuin Radiomedian lausunnon alla.

3. Esitetty 55j §: oikeus kohtuulliseen hyvitykseen

Esityksen 55j §:ssä säädetään, että ”palveluntarjoajalla ja palvelun käyttäjällä on oikeus saada tekijältä kohtuullinen hyvitys teoksen perusteettomasta estosta tai poistosta ilman tähän lakiin perustuvaa syytä.” Myöskään hyvitysvelvollisuus ei perustu direktiiviin vaan on kansallisen lainsäätäjän keksimä lisäys. Hallituksen esitysluonnoksen ensimmäisessä esittelytilaisuudessa 15.2. valmisteleva virkamies kertoi hyvityspykälän taustaksi tarpeen tasapainottaa 17 artiklaa.

Vaikka vahingonkorvauksesta säädetään toisessa pykälässä, huomioidaan ilmeisesti ”kohtuullisen hyvityksen” pykälääkin soveltaessa 2 momentissa mainittuja vahingonkorvausoikeudellisia elementtejä: kohtuullisen hyvityksen tulee olla ”oikeudenmukaisessa suhteessa menettelyn moitittavuuteen ja seurauksiin”. Itse maksuvelvollisuus on kuitenkin hallituksen esityksen mukaan tuottamuksesta riippumaton. Tämä antaa ymmärtää, että kyse olisikin rangaistusluontoisesta korvausinstituutiosta. Tämä on omiaan aiheuttamaan vielä enemmän oikeudellista epävarmuutta ja hämmennystä.

- Vastaus on sama kuin Radiomedian lausunnon alla.

Kopiosto

Verkkolähetysdirektiivi ei sääntele lainkaan alkuperäistä lähettämistä, josta jo säädetään TekL 25 f §:ssä. Tästä syystä on hyvä, että HE:ssä ei esitetä muutoksia alkuperäiseen lähettämiseen, vaan keskitytään ainoastaan verkkolähetysdirektiivin sisällön implementoimiseen. HE:ssä ei ehdoteta muutettavaksi edelleen lähettämisen osalta nykyisen lainsäädännön perusperiaatteita. Nykyinenkin laki on teknologisesti ja maantieteellisesti neutraali.

On hyvä, että suoran siirron menetelmää ja uusilla tekniikoilla tapahtuvaa edelleen lähettämistä koskevat verkkolähetysdirektiivin 7 ja 8 (2) artiklat säädetään kansalliseen lakiimme uusilla kollektiivisen hallinnoinnin mahdollistavilla pykälillä TekL 25 m § ja 50 f § sekä pykälän 25 h § 1 momentin uudella muotoilulla. Näiden teosten käyttöalueiden osalta lupien hankkiminen suoraan ja kattavasti yksittäisiltä oikeudenhaltijoilta ei olisi käytännössä muutoin mahdollista. Sopimuslisenssi helpottaa oikeuksien hankkimista ja tarjoaa käyttäjille oikeusvarman tavan käyttää teoksia.

Suoran siirron menetelmää koskeva sopimuslisenssipykälä 25 m § ja sen yksityiskohtaiset perustelut koskevat kaikkia teoslajeja, joka on perusteltua. Pykälän yleisperusteluissa sivulla 35 on kuitenkin edellisten kanssa ristiriitainen kirjaus näytelmä- ja elokuvateosten pois sulkemisesta. Tämä, mitä ilmeisimmin tekninen virhe, olisi hyvä mainita valiokunnan lausunnossa.

- HE:ssa on epähuomiossa jäänyt kyseinen kohta; se voidaan korjata valiokunnan mietinnössä

Nyt ehdotettu säännös (55 b § 1 mom) kattaisi vain yleisölle välittämisen. Yleisön saataville saattaminen on laajempi kuin yleisölle välittäminen, joten pykälän tekstiin tulisi lisätä myös yleisön saataviin saattaminen.

-Tähän on jo vastattu edellä, ensimmäisen kerran Teoston yhteydessä.

HE:ssä 55 f § 2 momentissa automaattisille estämiskeinoille asetettu ”suurella todennäköisyydellä” edellytys ei perustu direktiiviin.

Säännöksellä varmistetaan sekä direktiivin 17 art 7 kohdan velvoite, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien ja oikeudenhaltijoiden välinen yhteistyö ei saa johtaa siihen, että estetään käyttäjien palveluun lataamien sellaisten teosten tai muun suojatun aineiston saatavuus, jotka eivät loukkaa tekijänoikeutta ja lähioikeuksia, myös silloin, kun tällaiset teokset tai muu suojattu aineisto kuuluvat poikkeuksen tai rajoituksen soveltamisalaan, että direktiivin 17 art 8 kohdan velvoite jonka mukaan 17 artiklan soveltaminen ei saa johtaa yleiseen seurantavelvoitteeseen. Ehdotettu säännös vastaa Ruotsin ehdotuksen vastaavaa säännöstä. Kysymykseen vastattu myös yllä.

55 j § edellyttää, että tekijän tulisi maksaa palveluntarjoajalle ja käyttäjälle kohtuullinen hyvitys perusteettomasta sisällön estosta tai poistosta. Tämä on direktiiviin sisältymätön ja sen tarkoituksen vastainen.

-Hyvitysvelvollisuus on olemassa sitä varten, jos osoittautuu, että oikeudenhaltijan vaatimus ei ole perustunut tekijänoikeuteen. Voimassa oleva tekijänoikeuslaki sisältää vähäisemissä tapauksissakin määrättävän hyvityksen ja merkittävämmissä tapauksissa määrättävän vahingonkorvauksen välillä, joten HE seuraa jo olemassa olevaa systematiikkaa. Kysymykseen on vastattu yllä.

Teosten käyttö parodiapoikkeuksen nojalla tulee tapahtua laillisesta lähteestä ja tekijän moraalisia oikeuksia kunnioittaen.

-Tämä koskee jo nykyäänkin yleisemmin tekijänoikeuden eri rajoituksia.

Medialiitto

Lehtikustantajan suoja tulisi lisätä 6 a luvun 55 m §:ssä listattujen lähioikeuden suojien joukkoon.

-Lehtikustantajille on HE:ssä säädetty erikseen uusi, oma lehtikustantajan lähioikeussuoja 50§:ssä ja direktiivin 54 johdantokappaleen mukaan suojamuodon tarkoituksena on antaa lehtikustantajille suojaa uudelleenkäyttöä vastaan mediaseuranta- ja uutiskoostepalveluissa. Suoja on tarkoitettu kohdistuvaksi nimenomaisesti tietoverkossa tarjottavaan palveluun. Tämän vuoksi se ei ole oikeus, jota olisi suojattava 6a –luvussa.

Verkkosisällönjakopalveluja käsittelevän 6a luvun 55 j § oikeudesta kohtuulliseen korvaukseen tulee poistaa.

-Tähän on jo vastattu edellä Kopioston lausunnon yhteydessä.

Televisiojakelumarkkinaa koskevia edelleen lähettämisen ja suoran siirron säännöksiä tulee muokata valiokuntakäsittelyssä niin, että esityksestä selkiytetään alkuperäisen ja edelleen lähettämisen määrittelyä ja varmistetaan suoran sopimisen mahdollisuus teknologianeutraalisti kaikilla jakelutavoilla.

-Näihin kysymyksiin on jo vastattu osaltaan mm. MTV:n ja Radiomedian vastauksissa.

Verkkolehden tulisi voida kieltää teosten kappaleen valmistaminen kaupallista tiedonlouhintaa varten kirjaamalla kielto lehden käyttöehtoihin.

-Tekijänoikeuslain 13 b§ mukainen tiedonlouhinta on mahdollista vain, jollei tekijä ole asianmukaisella tavalla pidättänyt tätä oikeutta. Käytännössä kysymys voi olla sisältöpalvelun tilausehtoihin sisältyvästä ehdosta tai koneluettavassa muodossa olevasta ehdosta. Kuten HE:n säädöskohtaisissa perusteluissa mainitaan direktiivin 18 johdantokappaleen mukaan, kun sisältö on saatettu yleisön saataviin verkossa, asianmukaiseksi olisi katsottava kyseisten oikeuksien pidättäminen ainoastaan koneluettavilla keinoilla, mukaan lukien metatiedot ja verkkosivuston tai palvelun ehdot.

Audiovisual Producers Finland – APFI

Keskeiset viestit

1) Hallituksen esitys on parannus lokakuussa 2021 lausuntokierroksella olleeseen hallituksen esitysluonnokseen. On kannatettavaa, että verkkosisällönjakopalveluiden ja niiden käyttäjien rajat ylittävän luonteen vuoksi DSM-direktiivin 17 artiklan kansallinen voimaansaattaminen ei eroa direktiivistä. Lisäksi on kannatettavaa, että opetuskäytön osalta esitykseen on palautettu suora sopiminen ja nykyiset sopimuslisenssit ensisijaisena mallina. Esitykseen sisältyy kuitenkin edelleen **kohtia, joita on välttämätön tarkentaa**. Suomen tv-markkina eroaa monella tapaa muista eurooppalaisista ja pohjoismaisistakin markkinoista. Vaikka globaalia markkinaa ajatellen yhdenmukaisuus direktiivien kanssa on tärkeää, niin on myös olennaista huomioida näitä kotimarkkinan erityispiirteitä.

- Direktiivin kansallista liikkumavaraa koskevat mahdollisuudet ovat kapeat ja koskevat yksityiskohtia, ei pääsääntöjä. Suomen on saatettava verkkolähetysdirektiivin säännöksen kansallisesti voimaan. Kansalliselta pohjalta tehtävät muutokset on päätetty jättää tämän HE:n ulkopuolelle.

2) Esitys **radio- ja tv-lähetysten edelleen lähettämisestä ja suorasta siirrosta** aiheuttaa oikeudellista epävarmuutta, ja näin ollen sillä voi olla merkittäviä negatiivisia vaikutuksia avalan markkinoihin ja sen arvoketjuihin. Suoran sopimisen mallin tulee jatkossakin olla ensisijainen kaikissa jakelutavoissa (alkuperäinen lähettäminen, edelleen lähettäminen ja suora siirto). Kollektiivinen sopiminen eli oikeuksien hankinta tekijänoikeusjärjestöltä on vain toissijainen, suoraa sopimista täydentävä. Tällä hetkellä tv-yhtiö hankkii oikeudet tuotantoyhtiöiltä ja muilta oikeudenhaltijoilta pääsääntöisesti sopimalla suoraan heidän kanssaan oikeuksien käytöstä kaikissa jakeluteissä Suomen alueella. Jos tämän suoran sopimisen mahdollisuus estetään direktiivin vastaisesti, muuttaisi se olennaisesti

suomalaista televisiomarkkinaa. Sääntelyratkaisu, joka johtaisi kotimaisen televisiomarkkinatoiminnan muuttumiseen, edellyttäisi kattavaa vaikutusarviointia.

- Verkkolähetysdirektiivin voimaansaattaminen ei muuta tv-markkinoita merkittävällä tavalla Suomessa. Direktiivi ei koske sopimuksin tehtyjä järjestelyjä mutta myöskään lainsäädännöllisesti HE ei tarkoita, että luovuttaisiin suoran sopimisen ensisijaisuudesta. Se on ensisijainen tapa hankkia luvat teosten käyttöön. Eri asia on, onko Suomen tv-markkinoilla pyritty sopimaan osapuolten välillä teosten käytöstä lähetystoiminnassa niin, että kyse ei olisi edelleenlähettämisestä vaan yhdestä lähetyksestä kaikkia jakeluteitä koskien. Luvat on toki mahdollista hakea alkuperäistä lähettämistä varten mutta jos kyse on samanaikaisesta lähettämisestä muun kuin alkuperäisen lähettäjän toimesta, pitäisi sopimuksessa olla oikeuden edelleenluovutusoikeus. Kyse ei ole jakelutiestä vaan toimintatavasta. Tapaus, jossa kaapeliyritys olisi vain teknisen avun toimittaja ei salli, että kyseisellä toimijalla on omia asiakkaita, jotka maksavat lähetyksen vastaanottamisesta. Tällöin teoksia käyttävä yritys tekee edelleenlähettämistä, jota koskee verkkolähetysdirektiivin ja satelliitti- ja kaapelidirektiivin mukainen pakollinen kollektiivinen hallinnointi ETA-maasta olevien lähetysten osalta).

3) DSM-direktiiviin tai verkkolähetysdirektiiviin sisältymättömät lisäykset tekijänoikeuslakiin, kuten **näyttelijöiden yksinoikeuden laajentaminen**, eivät ole perusteltuja eikä hyväksyttäviä. Muutosehdotus on kestämätön ja erittäin haitallinen audiovisuaalisten teosten tuotannolle Suomessa. Se puuttuisi perustuslaissa turvattuun elinkeinovapauteen ja omaisuudensuojaan. Esitys epätasapainossa tuottajan oikeuksiin nähden, sillä tuottaja kantaa vastuun ja taloudellisen riskin tuotannosta sekä mahdollistaa muiden tuotantoon tai sen jakeluun liittyvien osapuolten ansainnan.

- Näyttelijöiden oikeudet on päätetty poliittisella päätöksellä laajentaa Pohjoismaiselle tasolle, vaikka asia ei liity DSM- taikka verkkolähetysdirektiiviin.

4) Esitykseen sisältyvät pykälät **sopimusehtojen kohtuullistamisesta ja oikeudesta selvitykseen teoksen hyödyntämisestä** vaarantavat sopimusvapauden, liiketoiminnan ennakoitavuuden ja siten koko av-alan kilpailukyvyn suhteessa ulkomaisiin toimijoihin.

- HE sisältää DSM-direktiivin edellyttämät säännökset tekijälle kuuluvasta korvauksesta ja selvitysoikeuden käytännön vaikutukset muodostuvat toimialoilla olevat eri olosuhteet huomioon ottaen, jotka on lueteltu säännöksessä.

Yksityiskohtaiset perustelut

Oikeus selvitykseen hyödyntämisestä (30 a §)

Ehdotamme, että pykälän 4 momentin tekstiä tarkennetaan:

”Edellä 1 momentissa säädettyä velvollisuutta antaa selvitys ei ole, ***jos tekijän korvaus ei riipu teoksen käytön laajuudesta tai*** *jos tekijän luova panostus ei ole merkittävä koko teos huomioon ottaen, paitsi jos tekijä osoittaa tarvitsevansa tiedot korvauksen kohtuullistamiseksi 29 §:n nojalla.” (lisäys lihavoitu).*

- Selvitysvelvollisuuden asettaminen säännönmukaiseksi on direktiivin keskeinen sisältö. Säännöksessä todetaan, että selvitys on annettava, jos luovutuksensaajalla on ollut tuloja teoksen hyödyntämisestä tai tekijälle maksettava korvaus riippuu siitä, missä laajuudessa teosta käytetään.

Teosten hyödyntämistavat ja niistä saatavat korvaukset ovat lähtökohtaisesti lisenssinsaajalle liikesalaisuuksia, joiden korkea suoja on turvattava. Näin ollen esitämme myös esityksen muuttamista niin, että tekijälle tämän pykälän nojalla annettava selvitys kuuluu selvityksen antajan liikesalaisuuden piiriin, ellei tämä itse ole saattanut selvityksestä ilmeneviä tietoja julkisiksi.

Ehdotamme, että pykälän 6 momentin muutetaan seuraavalla tavalla:
”Selvityksen tiedot ovat liikesalaisuuslaissa (595/2018) määriteltyjä liikesalaisuuksia, ellei selvityksen antaja ole itse saattanut selvityksestä ilmeneviä tietoja julkisiksi.”

- HE:n säännöksen mukaan, tekijä ei saa oikeudettomasti ilmaista eikä käyttää liikesalaisuuslaissa (595/2018) määriteltyä selvityksen antajan liikesalaisuudeksi yksilöimää tietoa. Tekijällä on oikeus säilyttää saamansa tieto ja käyttää sitä teoksen koko hyödyntämisajan ja kohtuullisen ajan sen jälkeenkin, jos säilyttäminen ja käyttäminen ovat tarpeen korvauksen kohtuullistamiseksi. Liikesalaisuussuojaa ei mainita direktiivissä vaan se on lisätty kansallista liikkumavaraa käyttäen. Ellei siitä ole yhteisymmärrystä, voidaan koko sääntely poistaa HE:sta.

Näyttelijöiden yksinoikeuden laajentaminen (45 § ja 46 a §)

Esitykseen esitetään esittävien taiteilijoiden oikeuksien laajentamista siten, että esiintyvien taiteilijoiden suostumus vaadittaisiin jatkossa esityksen sisältävän tallenteen esittämiseen julkisesti esitystapahtumassa läsnäolevalle yleisölle ja välittää yleisölle johtimitse tai johtimitta. Käytännössä muutos antaisi näyttelijöille ja muille esiintyville taiteilijoille uuden oikeuden kieltää audiovisuaalisen teoksen esittäminen televisiossa tai muussa sen kaltaisessa välittämisessä, joka ei tapahdu on demand -pohjaisesti, tai elokuvaan tallennetun esityksen esittämisestä elokuvateatterissa. Tämä muutosehdotus on kestämätön ja se olisi erittäin haitallinen audiovisuaalisten teosten tuotannolle Suomessa. Se puuttuisi tuottajien, lähettäjäyritysten ja elokuvajakelijoiden perustuslaissa turvattuun elinkeinovapauteen ja omaisuudensuojaan. Esitetty näyttelijöiden (esittävien taiteilijoiden) lähioikeuksien laajennus ei perustu nyt implementoitaviin DSM-direktiiviin eikä verkkolähetysdirektiiviin. Tällaisen muutoksen tekeminen edellyttäisi kattavaa vaikutusarviota ja kaikkien tekijänoikeusmarkkinoilla toimivien tahojen aikaista osallistamista ja kuulemista. Näkemyksemme mukaan esitys on hätiköity, ja on omiaan rapauttamaan toimintaympäristön oikeusvarmuutta av-alalla. Tämä, kuten muutkin kansalliset, DSM-direktiivin perustumattomat muutostarpeet, tulisi käsitellä tekijänoikeuslakiuudistuksen ns. toisessa paketissa kattavan vaikutusarvioinnin ja kuulemisten kera.

Yllä mainituin perustein esitämme, että 45 § ja 46 a § muutoksesta luovutaan.

- HE:n ehdotus perustuu poliittiseen päätökseen laajentaa näyttelijöiden oikeudet Pohjoismaiselle tasolle.

Radio- ja tv-lähetysten edelleen lähettäminen ja suora siirto (25 h § ja 25 m §)

Esitämme, että 25 h §:ään lisätään uusi momentti:
”Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta 25 f §:n mukaiseen lähettämiseen eli kun lähetys tapahtuu lähettäjäyrityksen toimesta tai valvonnassa ja vastuulla millä tahansa teknologialla samanaikaisesti ja muuttumattomana.”

- HE ei koske alkuperäistä lähettämistä. Verkkolähetysdirektiivi sisältää kuitenkin edelleenlähettämistä koskevan määritelmä, jossa mainitaan, että ” suoritetaan muun osapuolen kuin sen lähetystoimintaa harjoittavan organisaation toimesta, jonka toimesta tai jonka valvonnassa ja vastuulla kyseinen alkuperäinen lähetys tehtiin.

Verkkolähetysdirektiiviin lisätty suoran siirron menetelmä (ns. direct injection) on uusi käsite tekijänoikeuslainsäädännössä. Tekijänoikeudellinen suoran siirron käsite jää hallituksen esityksen perusteluissa epäselväksi ja on pahimmassa tapauksessa sekoitettavissa tekniseen signaalin suoraan siirtoon tv-yhtiöltä jakelijalle alkuperäistä lähettämistä varten. Suoran sopimisen mahdollisuus on sisällytettävä myös suoran siirron menetelmään (25 m §) vastaavalla tavalla kuin se on edelleen lähettämisessä (25 h §).

Esitämme, että 25 m §:ään lisätään vastaava sisältöinen 2 momentti kuin 25 h §:ssä:
”*Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta teoksen lähettämiseen suoran siirron menetelmällä, jos sen tekijä on luovuttanut oikeuden sen lähettämiseen suoran siirron menetelmällä sille lähettäjäyritykselle, jonka lähetystä lähettäminen suoran siirron menetelmällä koskee.”*

- HE sisältää suoran sopimisen mahdollisuuden suoran siirron osalta. Direktiivissä suoraa siirtämistä koskevassa johdantokappaleessa selvennetään, ettei se sovellu, kun kyse on teknisen avun tarjoamisesta. Verkkolähetysdirektiivi tarjoaa siis mahdollisuuden jäsenvaltiolle säätää samanlaisesta lisensiointimallista suoran siirron osalta kuin edelleenlähettämisen osalta mutta ei edellytä sitä. HE:ssa on ehdotettu mahdollista tarvetta varten sopimuslisenssiin perustuvan mallin, joka on käytettävissä, mikäli osapuolet niin toivovat.

Verkkosisällönjakopalvelut (6 a luku).

Verkkosisällönjakopalveluja käsittelevä 6a luku on yleisesti ottaen tasapainoinen ja linjassa DSM-direktiivin kanssa. Kannatamme sen sisältöä lukuun ottamatta alla tarkemmin mainittuja kohtia, jotka tulisi eduskuntakäsittelyssä poistaa.

Oikeudelliset lähtökohdat (55 b §)

DSM-direktiivin 17 artiklan ensimmäistä kohta poikkeaa esityksen 55 b § 1 momentista. Direktiivin teksti kuuluu: ”*Jäsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja suorittaa tässä direktiivissä tarkoitetun yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen, kun se antaa yleisölle pääsyn käyttäjiensä palveluun lataamiin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon*.” Esityksen teksti kuuluu: ”*Jos teoksia tallennetaan palveluntarjoajan palveluun, palveluntarjoaja välittää ne yleisölle siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana*.” Ero on olennainen, koska se kohdistuu palveluntarjoajan vastuun alkamisen hetkeen ja tapaan, joista ei tulisi olla oikeudellista epäselvyyttä tai eroavuutta Suomessa muihin EU-maihin verrattuna. Käsitteiden tulkinnan elämiselle tekniikan kehittymisen ja Euroopan unionin tuomioistuimen tulkintakäytännön myötä on jätettävä tilaa. Ainoa keino pysyä mukana tässä kehityksessä on valita direktiivin sanamuodon mukainen määritelmä.

Esitämme, että 55 b § 1 momenttia tarkennetaan seuraavalla tavalla:
”*Palveluntarjoaja suorittaa yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen, kun se antaa yleisölle pääsyn käyttäjiensä palveluun lataamiin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon*.”

- kts. aiemmin Radiomedian lausunnossa annettu vastaus

Oikeus kohtuulliseen hyvitykseen (55 j §)

Pykälässä säädettäisiin yhtäältä palvelun käyttäjän ja toisaalta palveluntarjoajan oikeudesta saada kohtuullinen hyvitys, mikäli pääsy teokseen verkkosisällönjakopalvelussa on pyydetty estämään tai teos on pyydetty poistamaan verkkosisällönjakopalvelusta ilman tekijänoikeuslakiin perustuvaa syytä. Velvollisuus maksaa hyvitys on tuottamuksesta riippumaton eli se voisi koitua maksettavaksi,
vaikka oikeudenhaltija olisi tehnyt esto- tai poistopyynnön vilpittömässä mielessä. Hyvitys onkin näin ollen rangaistuksenluonteinen seuraus ja sen käytännön vaikutus ennen kaikkea ennaltaehkäisevä, toisin sanoen oikeudenhaltija ei uskalla valvoa oikeuksiaan siinä pelossa, että se joutuu hyvitysvelvolliseksi. Säännös ei myöskään perustu DSM-direktiiviin.
Esityksen 55 j § tulisi poistaa.

- kts. aiemmin Radiomedian lausunnossa annettu vastaus

Toimenpiteet laillisen käytön varmistamiseksi (55 f §)

Esityksen mukaan automaattisia estämiskeinoja saadaan käyttää vain silloin, kun on *suurella todennäköisyydellä oletettavissa*, että kysymys on tekijän oikeuksia loukkaavasta suojatun teoksen välittämisestä yleisölle. Perustelujen mukaan tämä tilanne on kyseessä, kun oikeudenhaltijat ovat antaneet palveluntarjoajalle merkitykselliset ja tarvittavat tiedot suojattujen teosten tunnistamiseksi ja estämiseksi. Säännös asettaa automaattisen eston kynnyksen turhan korkealle, eikä se perustu DSM-direktiivin sanamuotoihin.
Esityksen 55 f §:n 2 momentti tulisi poistaa.

- kts aiemmin Radiomedian lausunnossa annettu vastaus

FiCom

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt FiComilta lausuntoa hallituksen esityksestä laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta. FiCom kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit

• Epäselväksi jäävä hallituksen esitys perustuu virheelliseen verkkolähetysdirektiivin tulkintaan ja voi vaarantaa nykyisen kotimaisen tv-markkinan toimintaedellytykset. Edelleenlähettämisen käsitettä sekä sen suhdetta yleisölle välittämisen käsitteeseen tulee siksi selkeyttää.

- HE ei perustu virheelliseen tulkintaan, vaan lausunnonantaja tulkitsee verkkolähetysdirektiiviä väärin.

• Uusi suoran siirron menetelmän käsite on epäselvä ja riittämättömästi perusteltu.

- Mikäli direktiivistä löytyy selkeytystä tekniikan osalta, voidaan sitä toki kirjoittaa kattavammaksi.

• Suoran sopimisen tulee jatkossakin olla mahdollista ja ensisijaista riippumatta siitä, onko kysymys alkuperäisestä lähettämisestä, edelleenlähettämisestä tai suoran siirron menetelmällä toteutettavasta yleisön saataville saattamisesta.

- Ei ole estettä selkeyttää näitä näkökohtia mutta kuten aiemmin todettu, verkkolähetysdirektiivin määritelmät on yhtä kohtaa lukuunottamatta luettavissa 25 h §:stä koskien edelleenlähettämistä ja 50 f § koskien suoraa siirtämistä.

• Suomen nykyinen televisiomarkkina perustuu suoraan sopimiseen ja alkuperäiseen lähettämiseen, eikä lainsäätäjän ole tarkoitus muuttaa nykytilannetta – vaikutusarvioita minkään muunlaista tulkintaa varten ei ole edes tehty.

Tekijänoikeussääntelyssä tulee pyrkiä yleiseen, toimivia markkinarakenteita luovaan sääntelyyn, jossa otetaan tasapainoisesti ja puolueettomasti huomioon eri osapuolten ja sidosryhmien intressit. Sääntelyä ei tule laatia tietyn tekniikan tai toimintatavan erityistarpeisiin, sillä liian yksityiskohtainen sääntely muodostuu ongelmaksi tekniikan ja liiketoimintamallien kehittyessä. Tekijänoikeuslainsäädännön tulee olla teknologianeutraalia.

Tekijänoikeussääntelyssä on lähtökohtana sopimusvapaus. Kollektiivihallinnoinnilla ei tule rajoittaa sopimusvapautta missään sellaisessa tilanteessa, jossa suora sopiminen eri osapuolten välillä on mahdollista. On tärkeää huolehtia siitä, että tekijöille kuuluvan yksinoikeuden rajoitussäännökset, kuten pakollinen kollektiivihallinnointi ja sopimuslisenssisäännökset, mahdollistavat edelleen joustavan suoran sopimisen mallin ja uusien toimintatapojen kehittämisen koko arvoketjussa tekijöistä jakelijoihin ja katsojiin saakka myös uusien palvelujen kehittämiseksi ja liiketoiminnan tarpeisiin. Kollektiivihallinnoinnin tulee olla ainoastaan suoraa sopimista täydentävä lisensiointimuoto.

- HE toimeenpanee direktiivien velvoitteet; tässä yhteydessä ei ole mahdollista laajemmin selkeyttää tekijänoikeuslainsäädäntöä! Tämä on tärkeä muistaa, sillä hallituksen esitykselle on vain vähän käsittelyaikaa ennen hallituskauden päättymistä.

Televisio- ja radio-ohjelmien edelleenlähettämisen käsitteen selkeyttäminen

Ratkaisevaa on, mille yleisölle alkuperäisen lähetystoiminnan oikeudet on hankittu

- Väite ei pidä paikkaansa. Edelleenlähettäminen ei lähtökohtaisesti sisälly alkuperäisen lähettäjän hankkimiin lupiin, vaikka ne koskisivat kaikki jakeluteitä. HE on tämän lähestymistavan mukainen; Ehdotettu 25 h § 2 momentissa selvennetään, että lähettäjäyrityksen omat (lähioikeus) ja sen hankkimat oikeudet on hankittava suoraan.

Edelleenlähetyspalvelujen tarjoajilla ja lähetystoimintaa harjoittavilla organisaatioilla on yleensä pysyvä liikesuhde, joten edelleenlähetyspalvelujen tarjoavat tietävät, mistä lähetystoimintaa harjoittavasta organisaatiosta on kyse. Näiden tarjoajien on siten verrattain helppoa selvittää oikeudet lähetystoimintaa harjoittavan organisaation kanssa. Hankkiessaan tarvittavat lisenssit lähetystoimintaa harjoittavilta organisaatioilta edelleenlähetyspalvelujen tarjoajat pääsevät näin ollen vähemmällä kuin hankkiessaan lisenssejä televisio- ja radio-ohjelmien edelleenlähettämiensä teosten ja muun suojatun aineiston oikeudenhaltijoilta. Lisensointiprosessia ei siksi ole tarpeen yksinkertaistaa lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden hallussa olevien oikeuksien osalta.”

Lain pykälien muotoilujen sekä perustelujen tulee selkeämmin vastata Suomessa vakiintunutta verkkolähetysdirektiivin 5 artiklan ja johdantokappaleen 17 sekä satelliitti- ja kaapelidirektiivin 10 artiklan mukaista mallia, jossa lähettäjäyritykset pääsääntöisesti lisensioivat kaikki jakeluun tarvittavat oikeudet tekijänoikeuden haltijoilta, maksavat jakeluun liittyvät korvaukset koko väestön osalta ja sopivat jakelusta valitsemiensa jakeluteiden kautta suoraan jakelijoiden kanssa. Se, onko yleisölle välittämisessä kysymys alkuperäisestä lähetyksestä vai rajat ylittävän lähetyksen edelleenlähettämisestä, ei määräydy sen mukaan, millä teknologialla lähetys tapahtuu, vaan ratkaisevaa on, mille yleisölle alkuperäistä lähetystoimintaa varten hankitut oikeudet on hankittu.

Edelleenlähettämisen käsitettä selkeytettävä - lähettäjäyrityksen vastuulla ja valvonnassa tapahtuva yleisölle välittäminen on alkuperäistä lähettämistä

- HE:ssä ei katsota, että lähettäjäyrityksellä on mahdollisuus lisensioida suoraan kuin oikeuksia kuin omia oikeuksiaan tai hankkimiaan ohjelmiin sisältyviä teoksia koskevia oikeuksia. Mikäli tämä on sopimuksin kuitenkin hankittu, on tämä oltava sopimuksessa selvästi todettu eli oikeudet on hankittu edelleenluovutusoikeuksin (ellei kyseinen lähettäjäyritys itse jaa ohjemia eteenpäin eri kanaviin). HE muotoilu ei tätä estä, ellei kyse ole ETA-maasta olevasta lähetyksestä, koska sitä koskee direktiivin mukainen pakollinen kollektiivinen lisensiointi.

Edelleenlähettämisellä tarkoitetaan alkuperäisen televisio- tai radiolähetyksen samanaikaista, muuttamatonta ja lyhentämätöntä saattamista yleisön vastaanotettavaksi jonkun muun osapuolen kuin sen lähettäjäyrityksen toimesta, jonka toimesta tai jonka valvonnassa ja vastuulla kyseinen alkuperäinen lähetys lähetettiin. Näin ollen esimerkiksi alkuperäisen lähetyksen teknisenä kokoonpanijana tai lähettäjäyrityksen alihankkijana toimivaa yritystä ei pidetä edelleenlähettäjänä. Olennaista on se, mille yleisölle alkuperäinen lähetys on tarkoitettu, ja mikä on se uusi yleisö, jonka osalta on kysymys edelleenlähettämisestä.

- Lausunnossa ehdotetut selvennykset eivät perustu verkkolähetysdirektiiviin. Se ei koske ”alihankkijana toimivaa yritystä” eikä siinä säädetä mille yleisölle lähetys on tarkoitettu. Vaikka alkuperäinen lähettäjä ostaisi luvat teoksiin ”kaikkia jakeluteitä varten koko Suomen alueelle”, ei tämä kata edelleenlähettämistä muussa kuin ”teknisen avun” tilanteessa (josta jo aiemmin kirjoitettu).

Lausuntokierroksella syksyllä 2021 olleessa luonnoksessa hallituksen esitykseksi oli aukikirjoitettuna alkuperäisen radio- ja televisiolähetyksen määritelmä (25.4 f §). Lopullisesta hallituksen esityksestä nämä selventävät tekstit on poistettu ja osin korvattu virheellisillä direktiivien tulkintaa koskevilla teksteillä, jotka jäljempänä kerrotulla tavalla puolueellinen henkilö on valmistellut. Selventävien tekstien poistaminen on omiaan aiheuttamaan sekaannusta sekä lisäämään oikeudenkäyntien riskiä ja epävarmuutta markkinoilla. Pahimmillaan se johtaa tilanteeseen, jossa lainsäädäntöä tulkitaan niin, ettei nykyisen tv-markkinan toiminnalle ole enää edellytyksiä. Hallituksen esitykseen on lisätty muun muassa täysin virheellinen viittaus siihen, että edelleenlähettämisellä tarkoitettaisiin alkuperäisen televisio- tai radiolähetyksen lähettämistä yleisön vastaanotettavaksi “muun osapuolen kuin alkuperäisen lähetyksen lähettäjän toimesta” (s. 90).

- Aiemmin todetulla tavalla kyse ei ole direktiivin väärästä tulkinnasta. HE-luonnoksen muotoilu oli poistettu, koska verkkolähetysdirektiivi ei koske alkuperäistä lähettämistä.

Suomessa yksikään lähettäjäyritys ei omista jakeluverkkoja, vaan sekä antenni-, kaapeli- että laajakaistaverkot ovat teleyritysten omistuksessa, ja signaali siirretään katsojien vastaanotettavaksi pääsääntöisesti aina muun osapuolen kuin lähettäjäyrityksen toimesta. Alkuperäisen lähetyksen teknisenä kokoonpanijana tai lähettäjäyrityksen alihankkijana toimivaa yritystä ei voida pitää edelleenlähettäjänä vain sillä perusteella, että kyseessä on eri yritys kuin lähettäjäyritys – oli kyse sitten antenni-, kaapeli-, IPTV- tai satelliittitekniikalla toteutetusta lähetyksestä alkuperäisestä lähetyksestä. Tekijänoikeussääntelyn tulee kohdella kaikkia teknisiä ratkaisuja samalla tavalla, eikä lähetystekniikka saa vaikuttaa oikeudelliseen kohteluun tai maksettaviin tekijänoikeuskorvauksiin. Kaikki lähettäjäyrityksen toimesta tai lukuun tehtävä lähettäminen on yleisölle välittämistä ja nimenomaisesti alkuperäistä lähettämistä, teknologiasta riippumatta.

- kts yllä.

FiCom on 13.4.2022 kannellut eduskunnan oikeusasiamiehelle hallituksen esityksen puolueellisesta valmistelusta, jossa opetus- ja kulttuuriministeriö on ottanut väliaikaisella konsulttisopimuksella lain ja erityisesti sen edelleenlähettämistä koskevan 25 h §:n uudistusta valmistelemaan Kopiosto ry:lle samasta pykälästä ja sen tulkinnasta vielä kesken olevassa oikeudenkäynnissä asiantuntijalausunnon laatineen Jukka Liedeksen. Sekä Liedeksen asiantuntijalausunnossa, että hänen laatimissaan käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen edelleenlähettämistä koskevissa osioissa verkkolähetysdirektiiviä ja vallitsevaa lainsäädäntöä on arvioitu virheellisesti. Markkinaoikeus antoi asiassa ratkaisun jo 18.6.2019 (MAO:285/19), mutta Kopiosto on valittanut korkeimpaan oikeuteen ja liittänyt Liedeksen asiantuntijalausunnon myös valituksensa liitteeksi. Asian käsittely on vielä kesken, sillä korkein oikeus on esittänyt asiavaltuutta koskevan kysymyksen osalta ennakkoratkaisupyynnön Euroopan unionin tuomioistuimelle 15.3.2022. Oikeudenkäynnin taustalla on nykylain epäselvä sanamuoto, jota hallituksen esityksessä on pyritty perustelemaan siihen suuntaan, mihin Liedes on asiaa Kopiostolle laatimassaan asiantuntijalausunnossaan perustellut. Helsingin Sanomat uutisoi tilanteesta kahdessa artikkelissaan 13.4.2022.1 Eduskunnan oikeusasiamies on siirtänyt kantelun valtioneuvoston oikeuskanslerin käsiteltäväksi.

- ei kommentoitavaa

Edelleenlähettäminen tulee määritellä – lausunnoilla syksyllä 2021 olleen puolueettomasti virkavastuulla laaditun esitysluonnoksen tavoin – verkkolähetysdirektiivin määritelmän mukaisesti niin, että se on ”saattamista yleisön vastaanotettavaksi jonkun muun osapuolen kuin sen lähettäjäyrityksen toimesta, jonka … toimesta tai jonka valvonnassa ja vastuulla kyseinen alkuperäinen lähetys lähetettiin”. Tämä vastaa myös verkkolähetysdirektiivin 2 artiklan kohdan 2 a) muotoilua. Direktiivin em. kohdan mukaan “edelleenlähetys suoritetaan muun osapuolen kuin sen lähetystoimintaa harjoittavan organisaation toimesta, jonka toimesta tai jonka valvonnassa ja vastuulla kyseinen alkuperäinen lähetys tehtiin, riippumatta tavasta, jolla edelleenlähetyksen toteuttava osapuoli saa ohjelmasignaalit lähetystoimintaa harjoittavalta organisaatiolta edelleenlähettämistä varten”. Verkkolähetysdirektiivin em. määritelmä on mainittu myös käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä (s. 91), mutta myöhemmin hallituksen esityksessä edelleenlähettämistä on luonnehdittu edellä kuvatulla tavalla harhaanjohtavasti jättämällä määritelmään olennaisesti sisältyvä ”tai jonka valvonnassa ja vastuulla” kokonaan pois (s. 90). Toisin kuin hallituksen esitys antaa virheellisesti ymmärtää, verkkolähetysdirektiivin mukaisesti lähetyksen katsominen alkuperäiseksi lähettämiseksi ei edellytä, että lähettäjäorganisaatio itse huolehtisi teknisestä jakelusta.

Keskeistä onkin tunnistaa, että sana ”toimesta” kattaa myös lähettäjäyrityksen ”valvonnassa ja vastuulla” tapahtuvan lähettämisen, jolloin varmistetaan, ettei esimerkiksi lähetyksen verkkolähetysdirektiivin johdantokappaleessa 20 tarkoitettua teknistä siirtämistä toisen lukuun ja/tai tietoyhteiskuntadirektiivin 27 johdantokappaleessa tarkoitettua pelkkää aineiston välittämisen mahdollistavien tai toteuttavien välineiden tarjoamista katsota jatkossakaan virheellisesti edelleenlähettämiseksi millään teknologialla toteutettuna silloin, kun lähetetään Suomessa toimivan tv-yhtiön sisältöä Suomessa kotimaiselle yleisölle. Verkkolähetysdirektiivin määritelmä edelleenlähettämiselle lähtee siitä, että lähetys on toisesta jäsenvaltiosta. Verkkolähetysdirektiiviä voidaan soveltaa myös kotimaiseen lähetystoimintaan, mutta silloin edelleenlähettämisen määritelmä tulee yhteensovittaa sen kanssa, että toiminta tapahtuu yhdessä valtiossa. Direktiivien edelleenlähettämisen määritelmästä ei voi jättää yhtä edellytystä (”toisesta jäsenvaltiosta”) pois ottamatta kantaa siihen, mikä kotimaisessa lähetystoiminnassa on televisiolähetyksen välittämistä alkuperäiselle yleisölle ja mikä on se uusi yleisö, jolle samaa televisiolähetystä edelleenlähetetään. Kotimaisen televisiokanavan edelleenlähettämistä voisi esimerkiksi olla jonkin alueellisen lähetyksen välittäminen ko. alueen ulkopuolella. Edelleenlähettämistä voisi myös olla jonkin kotimaisen televisiolähetyksen välittäminen jossakin sellaisessa jakeluverkossa, jossa lähettäjäyritys ei ole tarkoittanut lähetystään välitettävän.

Epäselväksi laadittu lainsäädäntö vaarantaa nykyisen televisiomarkkinan toiminnan edellytykset, joita kuvataan jäljempänä tarkemmin. Epäselvä lainsäädäntö aiheuttaa myös riskin uusista oikeudenkäynneistä. FiCom ehdottaa, että tekijänoikeuslain 25 h §:ään lisätään selkeyden vuoksi uusi, direktiivin sanamuodon mukainen momentti:

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta 25 f §:n mukaiseen lähettämiseen eli kun lähetys tapahtuu lähettäjäyrityksen toimesta tai valvonnassa ja vastuulla millä tahansa teknologialla samanaikaisesti ja muuttumattomana.

Perustuslakivaliokunnan mukaan tekijänoikeuslainsäädäntöön kohdistuu erityisiä selkeyden ja ymmärrettävyyden vaatimuksia (PeVL 7/2005 vp, s. 3). Perusteluissa tulee selkeästi todeta, että kaikki lähettäjäyrityksen vastuulla ja valvonnassa tapahtuva yleisölle välittäminen on alkuperäistä lähettämistä. Esimerkiksi alkuperäisen lähetyksen teknisenä kokoonpanijana tai lähettäjäyrityksen alihankkijana tai muutoin pelkästään aineiston välittämisen mahdollistavien tai toteuttavien välineiden tarjoajana toimivaa

yritystä ei pidetä edelleenlähettäjänä riippumatta siitä, millä teknologialla signaali saatetaan katsojien vastaanotettavaksi.

FiCom on pyytänyt emeritusprofessori Kaarlo Tuorilta asiantuntijalausuntoa radio- ja televisio-ohjelmien siirtovelvoitteisiin sekä niiden alaisten ohjelmistojen tekijänoikeuskorvauksin liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä. Lausunnossaan professori Tuori on kiinnittänyt huomiota myös nyt lausuttavana olevaan lakihankkeeseen ja todennut, että oikeustilan selventämiseksi olisi suotavaa, että uudistettavaan tekijänoikeuslakiin tai sen perusteluihin otettaisiin yksiselitteiset alkuperäisen ja edelleenlähettämisen määritelmät. Tätä edellyttää myös perusoikeuksiin vaikuttavalta sääntelyltä vaadittava täsmällisyys ja tarkkarajaisuus. Professori Tuorin mukaan hallituksen esitys on näiltä osin puutteellinen ja merkittävästi epäselvempi kuin opetus- ja kulttuuriministeriössä viime syksynä valmisteltu ja lausuntokierrokselle tuolloin lähetetty luonnos hallituksen esitykseksi. Professori Tuorin lausunto on liitetty FiComin lausunnon liitteeksi.

- Alkuperäistä lähettämistä (broadcasting) ei ole määritelty EU-oikeudessa. Aiemmissa hallituksen esityksissä saattaa löytyä määritelmää. WIPO:ssa on yli 20 vuotta pyritty saavuttamaan sopu kansainvälisestä lähettäjäyritysten suojaa koskevasta sopimuksesta.

Suomessa vakiintuneen markkinakäytännön mukaisessa, kotimaisten vapaasti vastaanotettavien kanavien jakelussa ei ole kyse edelleenlähettämisestä. Tekijänoikeuslain 25 h §:ssä tulee selkeästi todeta myös tilanne, jossa televisioyhtiö lähettää omaan lukuunsa televisio- ja radio-ohjelmia signaalin jakelijana toimivan toisen yhtiön verkoissa. Tällöin jakelijat eivät ole edelleenlähettäjiä, vaan verkkolähetysdirektiivin johdantokappaleessa 20 mainitulla tavalla ”ainoastaan tarjoavat lähetystoimintaa harjoittaville organisaatioille Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetun ’teknisen tavan’ [eli käytännössä jakelukapasiteettia ja teknistä lähetystoimintaa] kyseisen lähetyksen vastaanoton varmistamiseksi tai parantamiseksi”, jolloin signaalin jakelijoiden ei voida katsoa osallistuvan yleisölle välittämiseen. Vastaava lähtökohta on todettu myös yleisölle välittämisen käsitteen säätävän tietoyhteiskuntadirektiivin 27 johdantokappaleessa: ”Pelkkä aineiston välittämisen mahdollistavien tai toteuttavien välineiden tarjoaminen ei ole tässä direktiivissä tarkoitettua välittämistä”. Myös toimituksellinen vastuu ohjelmasisällöstä on lähetystoimintaa harjoittavalla organisaatiolla, eikä signaalien jakelija osallistu siihen. Televisioyhtiö hankkii oikeudenhaltijoilta tarvittavat oikeudet sen mukaisesti, mitä liiketoimintamallia, maantieteellistä aluetta ja jakelutekniikoita tai -tapoja se aikoo käyttää. Nämä oikeudet kattavat tällöin myös signaalin jakelijan televisioyhtiön puolesta teknisesti suorittaman signaalin lähettämisen jakelijan verkoissa, eikä tätä varten tarvita uutta kollektiivista lupaa.

- Ei perusteltua edelleenlähettämisen osalta

Ei erillistä oikeutta edelleenlähettämiseen – sisältyy yleisölle välittämistä koskevaan yksinoikeuteen

Euroopan unionin tuomioistuin on todennut ratkaisussaan asiassa C-293/98 – Egeda, että satelliitti- ja kaapelidirektiivissä ei aseteta jäsenvaltioille velvollisuutta säätää erityisestä edelleenlähetystä kaapeleitse koskevasta oikeudesta, eikä siinä määritellä tällaisen oikeuden laajuutta. Sama ilmenee myös direktiivin 8 artiklasta sekä johdantokappaleesta 27. Tuomioistuimen mukaan direktiivissä ainoastaan säädetään, että jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että muista jäsenvaltioista tulevien lähetysten edelleenlähetys kaapeleitse niiden alueella tapahtuu voimassa olevat tekijänoikeudet ja lähioikeudet huomioon ottaen (kohta 24). Näin ollen satelliitti- ja kaapelidirektiivin 1 artiklan 2 kohdan a alakohdasta ja 3 kohdasta ilmenevän perusteella ei voida vastata kysymykseen siitä, mikä on ”yleisölle välittämistä” (ratkaisun kohta 25). Vastaavasti verkkolähetysdirektiivin 15 johdantokappaleessa todetaan selvästi, että edelleenlähettämisen osalta kyse on oikeudenhaltijoilta saatavasta luvasta, sillä oikeudenhaltijoilla on

yksinoikeus teosten tai muun suojatun aineiston yleisölle välittämiseen. Kyse on siis oikeudesta välittää teoksia yleisölle, ei erillisestä oikeudesta edelleenlähettämiseen.

Hallituksen esityksessä annetaan useassa kohdassa harhaanjohtava kuva, että edelleenlähettäminen olisi jokin erillinen oikeus, jota varten on hankittava erillinen lupa. Esimerkiksi hallituksen esityksessä sivulla 94 todetaan, kuinka ”[s]e, että edelleenlähettämiseen tarvitaan verkkolähetysdirektiivin 1 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan mukaan oikeudenhaltijoilta lupa, sisältää mainitun säännöksen pakollista yhteishallinnointia koskevan 2 alakohdan mukaan myös sen, että yhteishallinnointiorganisaatio voi joko myöntää tai evätä luvan”. Verkkolähetysdirektiivissä ei ole yllä mainittuja 1 artiklan alakohtia. Sama teema toistuu sivuilla 32 sekä 46-47.

- Lausunnosta herää kysymys, miksi asia tuodaan vasta nyt esiin. HE-luonnoksessa vastaavia argumentteja ei ole nostettu esiin. Suomen tekijänoikeuslain nojalla eikä pohjoismaisen oikeusdoktriinin nojalla ole epäselvää, onko edelleenlähettäminen oma oikeutensa. Tämä HE siten toteuttaa verkkolähetysdirektiivin mukaisen lisensiointitavan laajennuksen koskemaan myös muuta kuin kaapeleitse tapahtuvaa edelleenähettämistä.
-

Valiokunnan on selvennettävä lausunnossaan, että ei ole olemassa mitään erillistä oikeutta edelleenlähettämiseen. Sen sijaan tarvetta edelleenlähettämistä koskevalle luvalle oikeudenhaltijoilta tulee arvioida Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen yleisöllä välittämistä koskevan oikeuskäytännön mukaisesti. Kuten Euroopan unionin tuomioistuin on todennut ratkaisussaan asiassa C-466/12 - Svensson ym., jäsenvaltiot eivät voi antaa tekijänoikeuden haltijoille kattavampaa suojaa säätämällä, että tietoyhteiskuntadirektiivissä säädetty yleisölle välittämisen käsite kattaa useampia toimia kuin ne, joita kyseisessä säännöksessä tarkoitetaan. Tämä johtaisi lainsäädännöllisiin eroihin jäsenvaltioiden välillä ja siten oikeudellisen epävarmuuden syntymiseen (ratkaisun kohdat 33-41.

- HE ei koske tätä aspektia lähetystoiminnasta, jonka vuoksi valiokunnan ei siihen ole tarvetta ottaa kantaa.

Yleisölle välittämisen käsitteessä yhdistyy Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti kaksi kumulatiivista tekijää, eli teoksen ”välittäminen” ja teoksen välittäminen ”yleisölle”. Näistä jälkimmäisen osalta edellytetään lisäksi ensinnäkin sitä, että suojatut teokset todella välitetään yleisölle, jolloin mainittu välittäminen koskee rajoittamatonta määrää potentiaalisia vastaanottajia ja henkilöitä on oltava varsin huomattava määrä. Toisekseen on huomattava, että jotta kyseessä voisi olla yleisölle välittäminen, suojattu teos on välitettävä tietyllä teknisellä tavalla, joka poikkeaa siihen asti käytetyistä tavoista, tai, jos näin ei ole, uudelle yleisölle eli yleisölle, jota tekijänoikeuden haltija ei ottanut huomioon silloin, kun se antoi luvan teoksensa alkuperäiseen yleisölle välittämiseen (C-392/19 - VG Bild-Kunst, kohdat 29-32 oikeuskäytäntöviitauksineen). Euroopan unionin tuomioistuimen asiassa C-138/16 - AKM lausuman perusteella voidaan todeta, että jos oikeudenhaltijat luovuttavat oikeudet lähettäjäyritykselle tietoisena siitä, että lähettäjäyrityksen lähetysten vastaanottajana voivat olla kaikki yhden valtion alueella olevat henkilöt, ei kyse ole uudesta yleisöstä, vaikka yleisölle välittäminen tapahtuisi useammalla eri jakelutavalla. Tällöin kyse ei ole yleisölle välittämisestä, eikä tällaiseen lähettämiseen siis edellytetä erillistä lupaa oikeudenhaltijoilta (ratkaisun kohdat 26-30). Kun tekijät lisensoivat Suomessa teoksensa kotimaisten lähettäjäyritysten vapaasti vastaanotettavia kanavien lähetyksiä varten, he tarkoittavat koko Suomen väestöä, sillä vapaasti vastaanotettavat kanavat ovat Suomessa vapaasti vastaanotettavia kanavia niiden jakelutavasta riippumatta. Kotimaiset lähettäjäyritykset eivät pääsääntöisesti toteuta erilaisia lähetyksiä eri teknisille jakelutavoille.

- Lausunto perustuu virheelliseen tekijänoikeusjärjestelmän analyysiin

Suoran siirron menetelmän käsitteen selkeyttäminen

Verkkolähetysdirektiivin 8 artiklan kohdan 1 suoran siirron menetelmä on direktiivin mukaisesti vain yksi tapa toteuttaa alkuperäinen lähettäminen, joten selkeintä olisi ollut sisällyttää se lausuntokierroksella olleen version mukaisesti tekijänoikeuslain 25 f §:ään. Uuden 25 m §:n perusteluissa olisi vähintäänkin pitänyt selkeämmin todeta tämän direktiivin säännöksen Suomen tämänhetkisestä mallista poikkeava tausta: Benelux-maiden tilanne ja siihen liittyvä Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu C-325/14 - SBS Belgium v. SABAM. Ratkaisun taustalla olevissa maissa on jakeluyrityksiä, jotka paketoivat sellaisten kanavayhtiöiden, joilla ei ole itsenäistä jakelua, sisältökokonaisuuksia tarjottavaksi yleisölle tilausmaksuja vastaan ja toimivat siten ratkaisevasti eri tavalla kuin kanavayhtiöt ja operaattorit Suomessa. Suomessa asunto-osakeyhtiölaki käytännössä estää operaattoreita tarjoamasta kiinteistöille vastaavanlaisia perusjakelupaketteja kuin mitä operaattorit muualla Euroopassa kiinteistökohtaisesti hyvin yleisesti tarjoavat.

- Koska suoraa siirtämistä vastaava toimintaa ei ole Suomessa ollut, ei sitä kyetty lähemmin käsittelemään HE:ssa.

Uuden ehdotettavan 50 f §:n mukaan lähettäjäyrityksen ja signaalien jakelijan katsotaan osallistuvan yhteen ja samaan lähetykseen sisältyvien suojan kohteiden välittämiseen yleisölle. Suoran siirron tilanteessa tulee erityisesti huomioida, että vaikka kaksi toimijaa osallistuu televisiolähetyksen yleisölle välittämiseen, kyseessä on vain yksi teoksen saataville saattaminen, yksi tekijänoikeudellisesti relevantti teko. Normaalisti televisioyhtiö hankkii oikeudenhaltijoilta kaikki yleisön saataville saattamiseen tarvittavat oikeudet, joten tätä varten ei tarvita uutta kollektiivista lupaa.

- Lausunnonantaja käytännössä väittää, ettei Suomen pitäisi saattaa voimaan verkkolähetysdirektiivin edellyttämiä muutoksia. Näin ei voida toimia, sillä komissio on jo aloittanut loukkauskanteen valmistelut Suomea kohtaan.

Hallituksen esitys jättää käsittelemättä riittävästi suoran siirron menetelmän käsitettä, mikä on omiaan luomaan harhaanjohtavaa lainsäädäntöä sekä vääriin tulkintoihin vievää lain soveltamista. Suomessa ei ole edellä mainitun Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun kaltaista kotimaisten televisiokanavien tilaus-tv-markkinaa. Ulkomaisia kanavia välitetään Suomessa tilaus-tv-mallilla, jossa voi olla kysymys lähettämisestä suoran siirron menetelmällä tai edelleenlähettämisestä. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että oikeuksien lisensiointi voi tapahtua verkkolähetysdirektiivin mukaisesti myös suoralla sopimisella riippumatta siitä, onko tapauskohtaisesti kysymys edelleenlähettämisestä vai lähettämisestä suoran siirron menetelmällä.

Suoran sopimisen mahdollistaminen myös suoran siirron menetelmässä

Tekijänoikeuslainsäädäntö perustuu sopimusvapaudelle. Tekijänoikeuden haltijan ja lähettäjäyhtiön tulee voida sopia keskenään teoksen tai muun suojatun kohteen hyödyntämisestä televisio- tai radiolähetyksessä ja lähettäjäyrityksen tulee voida sopia erilaisten jakelijoiden kanssa televisio- tai radiolähetyksen välittämisestä yleisölle. Tällainen ns. suora sopiminen on Suomen markkinoilla jo vuosikymmeniä vallinnut ja vakiintunut lähtökohtainen lisensiointimalli. Suoran sopimisen mallin tulee jatkossakin olla ensisijaista. Minkäänlaiseen kollektiivihallintoon, esimerkiksi sopimuslisenssiin, ei tule mennä tilanteissa, joissa

lähettäjäyritysten on mahdollista hankkia oikeudet suoraan ja sopia jakelijoiden kanssa yleisölle välittämisestä. Kollektiivihallinnoinnin käyttö tulee rajata ainoastaan täydentämään suoran sopimisen mallia silloin, kun suora sopiminen ei olisi mahdollista tai teosten jälkiperäisen massakäytön tilanteissa tarkoituksenmukaista. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun alkuperäistä lähetystä, kuten ulkomaista televisiokanavaa, johon sen lähettäjäyritys ei ole hankkinut lähetysoikeuksia oman maansa tai jakelualueensa ulkopuolelle, edelleenlähetetään samanaikaisesti alkuperäisen lähetyksen kanssa Suomessa.

- HE mukainen malli sallii suoran sopimisen suoran siirron tapauksessa ja myös kun kyse on kotimaasta peräisin olevan lähetyksen edelleenlähettämisestä. On kuitenkin hyvin kyseenalaista, että lähettäjäyritys voisi hankkia kaikki ohjelmien musiikkioikeudet myös toisen toimijan toimesta tapahtuvaan edelleenlähettämiseen.

Suomen näkökulmasta poikkeuksellisen, verkkolähetysdirektiivin 8 artiklan 1 kohdan sääntelemän tilanteen osalta tekijänoikeuslain 25 m §:ään ehdotetaan, että lähetystoimintaa harjoittava organisaatio ja ohjelmasignaalin jakelija saavat lähettää teoksen 50 f §:ssä tarkoitetulla suoran siirron menetelmällä ainoastaan sopimuslisenssin nojalla. Suoran sopimisen tulee jatkossakin olla ensisijaista riippumatta siitä, onko kysymys alkuperäisestä lähettämisestä, edelleenlähettämisestä tai suoran siirron menetelmällä toteutettavasta yleisölle välittämisestä. Koska jakelijalla on, samalla tavoin kuin verkkolähetysdirektiivin johdantokappaleen 17 mukaisesti edelleenlähettämisessä, yleensä pysyvä liikesuhde lähetystoiminnan harjoittajan kanssa, ja tarvittavat oikeudet on hankittavissa lähetystoiminnan harjoittajilta, kollektiivista hallinnointia ei tarvita. Näin ollen suora sopiminen pitää olla mahdollista myös suoran siirron menetelmässä.

Ehdotettuun uuteen 25 m §:ään tulee lisätä uusi 2 momentti, jotta suora sopiminen on myös suoran siirron menetelmän osalta aina mahdollista. Uusi, direktiivien velvoitteet huomioiva 25 m § muotoilu olisi esimerkiksi seuraavanlainen:

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta teoksen lähettämiseen suoran siirron menetelmällä, jos sen tekijä on luovuttanut oikeuden sen yleisölle välittämiseen sille lähettäjäyritykselle, jonka lähetystä lähettäminen suoran siirron menetelmällä koskee.

- HE mukainen 25 m § sallii suoran sopimisen suoran siirron osalta. Siitä ei ole epäilystä, koska perustelussa todetaan, että sopimuslisenssi täydentää ensisijaista mallia. Missään ei todeta, että lupa on saatavissa ”ainoastaan” sopimuslisenssijärjestöltä. Säännöksessä käytetään termiä ”saa”, joka viittaa sallittuun käyttöön, josta sovitaan sopimuslisenssillä.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on jo tekijänoikeuslain 25 i ja 47 §:n muuttamisen yhteydessä antamassaan lausunnossa todennut, ettei suoraa sopimista pitäisi markkinoiden näkökulmasta turhaan rajoittaa (HE 305/2014 vp s. 9). Vastaavasti perustuslakivaliokunta on pitänyt olennaisena, että tekijällä on oikeus sopimuslisenssisäännösten estämättä kaikissa tapauksissa sopia teoksen käyttämisestä siltä osin kuin hän ei ole luovuttanut teoksen käyttösopimusten teko-oikeutta järjestölle (PeVL 7/2005 vp s. 7).

- HE ei koske 25 i § mukaista tilannetta (siirtovelvoite)

Tekijänoikeusjärjestelmässä kysymys on tekijänoikeuden rajoituksesta ja perusoikeusnäkökulmasta katsoen tekijänoikeuden rajoittamisessa on kysymys omaisuudensuojaan puuttumisesta. Verkkolähetysdirektiivin suoran siirron menetelmää koskeva 8 artikla antaa mahdollisuuden soveltaa myös 5 artiklan mukaista suoraa sopimista ilman kollektiivihallinnointia. Näin ollen tekijänoikeutta tulee rajoittaa vain niissä tilanteissa, joissa suora sopiminen ei ole mahdollista. Tällainen on esimerkiksi tilanne, jossa lähetysoikeudet

on hankittu jollekin tietylle maantieteelliselle alueelle ja ohjelmaa lähetetään muille vastaanottajille alkuperäisen lähetysalueen ulkopuolella, esimerkiksi sellaisessa maassa, johon alkuperäisiä yleisölle välittämisen oikeuksia ei ole hankittu.

- HE on nimenomaan tämän lähestymistavan mukainen. Siinä ei velvoiteta kollektiiviseen lisensointiin muissa kuin näissä direktiivin nimenomaan mainitsemissa tilanteissa. Tavoite on suojella käyttäjää ulkopuolisten tekijöiden vaatimuksilta, ja että luvat saisi mahdollisimman helposti yhdestä paikasta. Nyt lausunnonantaja kiistää tämän hyödyn viittaamalla alkuperäisen lähettäjän kanssa tekemiin sopimuksiin, joilla väitetysti olisi mahdollista hankkia lupa myös muun kuin alkuperäisen lähettäjän toimintaan. Tämä sotii tekijänoikeuden sopimuksia koskevaa peruslogiikkaa vastaan. On oltava edelleenluovutusoikeus tai ainakin selvästi luettavissa sopimuksessa, että ostetaan oikeudet kattamaan myös uusia samanaikaisia (edelleen) lähetyksiä varten.

Vaikka oikeudenhaltijoilta on saatava lupa niin lähettäjäyrityksen kuin jakelijankin toimiin, yritykset voivat hankkia kaikki tarvittavat oikeudet myös toisen yrityksen osalta. Sääntely ei edellytä, että sekä lähettäjäyritys että jakelija osallistuisivat aina molemmat neuvotteluihin. Koska yritykset ovat jaetun vastuun sijaan tekijänoikeudellisessa vastuussa oikeudenhaltijoille ainoastaan omista osuuksistaan yhdessä yleisön saataviin saattamisen kokonaisuudessa, suoran siirron mallin ei tule johtaa kaksinkertaisiin korvauksiin oikeudenhaltijoille. Vaikka oikeuksista olisikin neuvottelemassa useampi kuin yksi osapuoli, ei se ole peruste korvaustason nousuun markkinoilla. Kokonaiskorvaus suoran siirron tilanteessa ei siis voi olla suurempi kuin esimerkiksi alkuperäiseltä lähettäjältä perittävä korvaus vastaavanlaisesta sisällöstä tai palvelusta.

- HE ei koske ko. asiaa. Tuo päätelmä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, vaan kyllä käyttäjien määrällä voi olla vaikutusta korvausten tasoon.

Suoran siirron menetelmää koskevilla ratkaisuilla on myös kilpailuoikeudellinen ulottuvuus. Hallituksen esityksen mukaisessa mallissa televisiolähetyksen tekninen toteutus määrittää sen, millä tavalla oikeudet voidaan lisensioida. Jos suoran siirron menetelmässä oikeudet olisivat hankittavissa vain kollektiivilisensioinnilla, vääristäisi ja rajoittaisi tämä tv-markkinaa ainakin nykyisen maksu-tv-toiminnan osalta. Kun nykyisin noin 80 % maksu-tv-kanavien oikeuksista sovitaan suoraan ilman kollektiivilisensiointia, olisivat oikeudet jatkossa lisensioitavissa vain kollektiivihallinnon kautta, jos lähettäjäyhtiö haluaisi käyttää esimerkiksi satelliittijakelun sijasta suoran siirron menetelmää. Jakelun ehdot olisivat silloin toiset kuin suoraan oikeudenhaltijoiden kanssa sovittaessa. Se loisi oikeudellista epävarmuutta tv-markkinaan ja olisi omiaan vääristämään tai rajoittamaan kilpailua. Hallituksen esityksen mukainen malli voi myös estää uusien toimijoiden tuloa markkinaan, koska uudella toimijalla ei ole välttämättä mahdollisuutta ostaa satelliittijakelun tarvitsemaa kapasiteettia.

- HE ei tee kollektiivisesta hallinnoinnista pakollista suoran siirron osalta, vaan se on vaihtoehto, johon osapuolet voivat tarvittaessa turvautua. Tämä lukee lain perusteluissa.

Hallituksen esityksessä ei ole minkäänlaista arviointia siitä, minkälaisia vaikutuksia ehdotetulla 25 m §:llä olisi, erityisesti perusoikeuksien ja kilpailuoikeuden näkökulmasta.

- Arviointia on erittäin vaikea tehdä, kun ko. toimintaa ei vielä ole Suomessa ollut.

Nykyisen televisiomarkkinan toimintaedellytykset on turvattava

- HE:lla muutetaan markkinaa vain sen verran kuin käytännössä täällä olevat toimijat toteuttavat edelleenlähettämistä – nyt lainmuutoksen jälkeen kollektiivinen sopiminen 25 h § 1 mom. mukaan

koskisi myös IPTV:ssä tapahtuvaa edelleenlähettämistä. Pykälässä ei ole pakottavaa elementtiä mainittu, joten suora sopiminen on kuten aina sopimuslisenssin osalta mahdollista. Tämä ei siis mitenkään muuta Suomen tv-markkinoita.

Nykyinen toimiva ja tasapuolinen jakelumallimme hyödyttää katsojien lisäksi tekijöitä ja esittäviä taiteilijoita. Jos markkinoita muutettaisiin lainsäädännön keinoin väkisin suoran sopimisen mallista pakollisen kollektiivihallinnoinnin piiriin, tekijöillekään ei olisi odotettavissa lisäansaintaa vaan jopa päinvastoin, sillä tekijät saisivat tuloja heti ohjelman tekemisen yhteydessä saatavan korvauksen sijaan yhteishallinnointiorganisaatioilta vasta vuosien kuluttua ohjelman tekemisestä sen jälkeen, kun ohjelma on lähetetty televisiossa ja järjestöt vähentäisivät tuloista omat hallinnointipalkkionsa. Kollektiivihallinnointi ei myöskään lopulta voisi johtaa kaksinkertaisiin korvauksiin tekijöille kanavan lähettämisestä suomalaisille katsojille Suomessa, sillä kuten muun muassa perustuslakivaliokunnan lausunnossa siirtovelvoitesääntelyn käsittelyn yhteydessä jo vuonna 2005 on todettu ”tällaisessa kokonaisasetelmassa säännös teleyrityksen velvollisuudesta maksaa tekijälle korvausta lailla säädetyn velvoitteen täyttämisestä ei valiokunnan mielestä ole perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatun omaisuudensuojan näkökulmasta oikeasuhtaista. Tekijän oikeus saada korvaus alkuperäisen ohjelman lähettäjäyrityksen lisäksi myös ohjelmaa jakavalta teleyritykseltä ylittää valiokunnan mielestä sen, mihin tekijällä tulee kohtuudella olla tällaisessa tilanteessa oikeus” (PeVL 7/2005 vp s. 6). Sama on todettu myös aiemman tekijänoikeuslain uudistuksen yhteydessä: ”Jos ohjelmiston lähettäminen maanpäällisessä tai kaapeliverkossa on edelleen lähettämistä, mutta lähettäjäyritys on sopinut myös sitä koskevista oikeuksista ohjelmien oikeudenhaltijoiden kanssa ja maksanut korvauksen, tekijällä tai ohjelman muulla oikeudenhaltijalla ei ole oikeutta saada toista korvausta vaatimalla korvausta erikseen edelleen lähettäjältä” (HE 305/2014 vp s. 12).

- HE ei koske siirtovelvoitteen alaista toimintaa

Lainsäädännön arviointineuvosto on 1.4.2022 antanut luonnoksesta hallituksen esitykseksi oman lausuntonsa. Arviointineuvoston mukaan esitysluonnoksessa ei ole arvioitu riittävän johdonmukaisesti ja kohdennetusti esityksen vaikutuksia eri kohderyhmille. Lausunnon mukaan esitysluonnoksessa vaikutusarvioiden esitystapa jää epäjohdonmukaiseksi, jolloin esitysluonnoksesta ei saa selkeää käsitystä ehdotetun sääntelyn vaikutusten suuruusluokasta, konkretiasta eikä merkittävyydestä kokonaisuutena. Lainsäädännön arviointineuvoston mielestä esitysluonnoksessa olisi tullut tarkentaa ja selkeyttää kohderyhmiin perustuvaa vaikutusten arviointia. Arviointineuvosto kiinnitti huomiota myös siihen, ettei esitysluonnoksen ”pääasialliset vaikutukset” -osiossa ole erikseen arvioitu esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia. Kuten arviointineuvostokin on lausunnossaan todennut, säätämisjärjestystä koskevilla perusteluilla ei voida korvata esityksen arvioituja vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin, jos näiden vaikutusten arviointi on tarpeen esityksessä. Hallituksen esitykseen ei ole juurikaan tehty arviointineuvoston lausunnossa suositeltuja muutoksia. Emeritusprofessori Kaarlo Tuorin mukaan kokonaisuuden kannalta merkitykselliset säännökset hajaantuvat eri lakeihin (tekijänoikeuslaki, laki sähköisen viestinnän palveluista sekä asunto-osakeyhtiölaki), jotka kuuluvat eri ministeriöiden vastuualueeseen, mikä hankaloittaa tilanteen kokonaisvaltaista tarkastelua.

- HE:n vaikutusarviointia on kehitetty arviointineuvoston lausunnon perusteella. Kaikkia alueita kuten suoraa siirtämistä ei ole ollut mahdollista.

Verkkolähetysdirektiivin 7 artiklan kansallista liikkumavaraa ei voida käyttää

Hallituksen esityksessä ei ole perusteltu millään tavalla sitä, miksi Suomessa on päätetty käyttää verkkolähetysdirektiivin samasta jäsenvaltiosta peräisin olevan alkuperäisen lähetyksen edelleenlähetyksiä

koskevassa 7 artiklassa jäsenvaltioille jätettyä kansallista liikkumavaraa säätää, että verkkolähetysdirektiivin III luvun ja satelliitti- ja kaapelidirektiivin III luvun sääntöjä sovelletaan tilanteisiin, joissa alkuperäinen lähetys ja edelleenlähetys tapahtuvat molemmat saman jäsenvaltion alueella. Verkkolähetysdirektiivin sekä satelliitti- ja kaapelidirektiivien pääasiallisena tarkoituksena ja tavoitteena on ollut mahdollistaa ja yleisesti helpottaa muista jäsenvaltioista peräisin olevien televisio- ja radio-ohjelmien laajempaa levitystä Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Käytännössä tämä on toteutettu vahvistamalla verkkolähetysdirektiivissä säännöt, joilla helpotetaan oikeuksien hankkimista tietyntyyppisten televisio- ja radio-ohjelmien oheispalvelujen tarjoamiseen verkossa sekä televisio- ja radio-ohjelmien edelleenlähettämiseen. Jos Suomen sisällä tällä hetkellä tapahtuisi edelleenlähettämistä, ei meillä silti olisi edellä kuvattuja, verkkolähetysdirektiivillä ratkaistavia ongelmia, sillä Suomessa oikeuksien hankkiminen suoralla sopimisella on helppo ja toimiva malli.

Jos verkkolähetysdirektiivin mahdollistamaa kansallista liikkumavaraa halutaan käyttää, tulee tätä tekijänoikeuden rajoitusta arvioida siten kuin tekijänoikeudenrajoituksia yleisestikin. Hallituksen esityksessä tätä arviointia ei ole suoritettu verkkolähetysdirektiiviin perustuvien muutosten osalta lainkaan.

- HE:ssa on valittu käyttää liikkumavaraa siten, että edelleenlähettämisen osalta olisi aina mahdollista käyttää sopimuslisenssiä. Tämä ei poista mahdollisuutta sopia suoraan oikeudenhaltijan kanssa, jos kaikki tarvittavat luvat saadaan tällä tavalla.

Kuten hallituksen esityksessä on verkkolähetysdirektiiviin liittymättömässä asiayhteydessä todettu, ”[t]ekijänoikeus on aineettomaan omaisuuteen kohdistuva omistusoikeus, joka on perusoikeutena suojattu oikeushyvä. Tekijänoikeus luetaan perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan piiriin kuuluviin varallisuusarvoisiin aineettomiin oikeuksiin. (HE 309/1993 vp, s. 62/II, PeVL 1/1995 vp, s. 1/II). Tämä koskee perustuslakivaliokunnan mukaan ennen muuta tekijänoikeuteen sisältyviä taloudellisia oikeuksia (PeVL 28/2004 vp, s. 4/I), kuten oikeutta määrätä teoksen kaupallisesta tai muusta taloudellisesti merkityksellisestä käytöstä” (s. 128). Vastaavasti hallituksen esityksessä on todettu, että ”[p]erusoikeuksia rajoittavan sääntelyn tulisi myös perustua objektiivisesti havaittavissa oleviin kriteereihin, jotta sääntelyä voitaisiin pitää hyväksyttävänä täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen näkökulmasta (PeVL 15/2006 vp)” (s. 129). Edelleen hallituksen esityksessä on kiinnitetty huomiota myös siihen, että ”[p]erustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että [15 §:n 1] momentin turvaamaan omaisuudensuojaan kuuluu paitsi valta käyttää omaisuuttaan haluamallaan tavalla (hallintavalta) myös valta määrätä siitä (disponointivalta) esimerkiksi myymällä se (ks. esim. PeVL 49/2005 vp, s. 2/I—II)” (s. 129).

Näitä seikkoja tulisi arvioida verkkolähetysdirektiivin 7 artiklan mukaisen kansallisen liikkumavaran käyttämisen yhteydessä. Nyt näin ei ole hallituksen esityksessä verkkolähetysdirektiivin osalta tehty, eikä hallituksen esityksessä ehdotetussa sääntelyssä ole tältä osin tunnistettavissa sellaisia objektiivisesti havaittavissa olevia kriteereitä, joiden vuoksi ehdotettua verkkolähetysdirektiivin 7 artiklan mukaisen kansallisen liikkumavaran käyttämistä voitaisiin täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen näkökulmasta pitää hyväksyttävänä.

Verkkolähetysdirektiivissä on säädetty tekijänoikeuden rajoitus koskien sitä, että muista jäsenvaltioista peräisin olevan alkuperäisen lähetyksen edelleenlähettämiseen sovelletaan tietyissä tilanteissa pakollista kollektiivista hallinnointia. Tämä voi verkkolähetysdirektiivin johdantokappaleen 25 mukaan häiritä oikeudenhaltijoiden oikeuksien käyttämistä. Sen vuoksi on nähty tarpeellisena säätää pakollisen kollektiivisen hallinnoinnin soveltamisesta kohdennetusti ja rajoittaa se tiettyihin palveluihin.

Kun otetaan huomioon, että Euroopan unionin tuomioistuin on katsonut, että yleisölle välittämistä koskevaan yksinoikeuteen voidaan säätää poikkeuksia ja rajoituksia vain tietoyhteiskuntadirektiivin 5 artiklan 3 kohdan tyhjentävässä luettelossa olevissa tapauksissa (C-516/17 - Spiegel Online, kohta 41 oikeuskäytäntöviittauksineen), ja verkkolähetysdirektiivi on itsessään poikkeus tähän lähtökohtaan, ei direktiivin kansallista liikkumavaraa voida käyttää ilman perusteluja sille, miksi tekijöiden yksinoikeutta on perusteltua rajoittaa myös tilanteissa, joissa alkuperäinen lähetys ja edelleenlähetys tapahtuisivat molemmat Suomessa. Verkkolähetysdirektiivin poikkeuksellisuutta korostaa edelleen myös se, että Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että tekijöille annetusta yksinoikeudesta nauttiminen tai sen käyttäminen eivät voi edellyttää minkään muodollisuuden noudattamista (C-301/15 - Soulier ja Doke, kohta 50).

Myös verkkolähetysdirektiivin 7 artiklan mukaisen kansallisen liikkumavaran käyttämisen yhteydessä tulee erikseen tarkastella niin sanotun kolmen kohdan testin täyttymistä. Kolmen kohdan testistä säädetään tietoyhteiskuntadirektiivin 5 artiklan 5 kohdassa sekä kansainvälisissä yleissopimuksissa. Tätä tarkastelua ei verkkolähetysdirektiivin osalta ole hallituksen esityksessä tehty lainkaan.

Hallituksen esityksessä HE 28/2004 vp eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun muuttamisesta, jolla tietoyhteiskuntadirektiivi implementointiin Suomen kansalliseen lainsäädäntöön, on todettu, että ”[m]ahdollisia uusia rajoitussäännöksiä säädettäessä tai harkittaessa vanhojen rajoitussäännösten soveltamista myös sopimuksissa määriteltyihin uusiin oikeuksiin kansallisen lainsäätäjän tulee tarkastella rajoitussäännöksen sallittavuutta edellä mainituissa sopimuksissa olevan kolmen kohdan testin valossa.” (s. 38).

Verkkolähetysdirektiivin 7 artiklassa mukaista kansallista liikkumavaraa ei voida käyttää, sillä Suomessa sen käyttämisestä tekijänoikeuden haltijoille aiheutuva tekijänoikeuden rajoitus ei ole perusteltavissa millään tekijänoikeuden kanssa vastakkaisilla intresseillä toisin kuin muista jäsenvaltioista peräisin olevien televisio- ja radio-ohjelmien yhteydessä.

- Lausunnossa on pyritty tarpeettomasti kieltää direktiivin salliman ja HE:ssa otetun lähestymistavan olemassaolon. Herää kysymys, onko ko. asiat nostettu riittävästi esiin direktiivin valmisteluissa. Tässä kohtaa, direktiivin voimaansaattamisen yhteydessä se on kuitenkin liian myöhäistä.

DSM-direktiivi: lehtikustantajan lähioikeus sekä verkkosisällönjakopalvelut

FiComin lausunto koskee pääosin verkkolähetysdirektiiviä, mutta tekijänoikeuslain uudistuksessa pannaan kansallisesti täytäntöön myös tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla annettu direktiivi eli ns. DSM-direktiivi. DSM-direktiivin taustat poikkeavat verkkolähetysdirektiivistä, joten sitä tulee arvioida paikoin eri sääntelyn ja erilaisten kriteerien valossa. FiCom lausuu DSM-direktiivistä ainoastaan lehtikustantajan lähioikeuden sekä verkkosisällönjakopalveluiden osalta.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan lehtijulkaisun kustantajan lähioikeuksia koskevan tekijänoikeuslain 50 §:n ”hyvin lyhyitä otteita” koskevan poikkeuksen tarkoitus ei ole, että lehden otsikot, vaikka ne olisivat hyvin lyhyitä, eivät olisi kategorisesti suojan ulkopuolella. Tulkinta ei huomioi otsikoiden välttämättömyyttä viitattaessa julkaisuun tai sisältöön, joten otsikot tulee jättää lehtikustantajan lähioikeuden suojan ulkopuolelle. Hallituksen esityksen mukaan direktiivissä ei myöskään suoraan oteta kantaa siihen, ovatko internetin hakukoneet sellaisia tietoyhteiskunnan palveluja, joiden on hankittava lehtikustantajilta lupa lehtijulkaisujen toisintamiseen. Tästä huolimatta hallituksen esityksen perusteluissa todetaan myöhemmin, että ”säännöstä sovellettaisiin tilanteisiin, joissa käytetään internetin hakukoneita,

jotka indeksoivat ja toisintavat verkosta löytyviä lehtien sivustoja”. Kuten perusteluissakin aiemmin todetaan, tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla annetun direktiivin (DSM-direktiivi) 15 artiklassa ei viitata erityisesti hakukoneisiin. Direktiivi tulee tältä osin saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä sanamuotonsa mukaisesti.

- HE:ssa on arvioitu, ettei ole syytä jättää hakukoneita ulkopuolelle. Samalla se on varmistanut niiden toiminnan rajaamalla ”yksittäiset sanat ja hyvin lyhyet otteet” ulkopuolelle. Enempää ei tarvita. Otsikot ovat oma kokonaisuutensa, ja niiden osalta riittää hyvin tuo direktiivin sallima rajoitus.

Verkkosisällönjakopalveluita koskevan 6 a luvun laillisen käytön varmistamiseksi toteutettavia toimenpiteitä koskevan 55 f § 2 momentti, ”Automaattisia estämiskeinoja saadaan käyttää vain silloin, kun on suurella todennäköisyydellä oletettavissa, että kysymys on tekijän oikeuksia loukkaavasta suojatun teoksen välittämisestä yleisölle”, vaikuttaa olevan ristiriidassa DSM-direktiivin 17 artiklan kohtien 4 ja 8 sekä johdantokappaleen 62 periaatteiden kanssa. Myös Euroopan unionin tuomioistuin on asiassa C-401/19 - Puolan tasavalta v. Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto todennut, kuinka "verkkopalvelujen tarjoajille asetettu velvollisuus toteuttaa toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan tekijänoikeuden noudattaminen niiden palveluja käytettäessä, voi tapauksen mukaan osoittautua jopa tarpeelliseksi [---] jättää mainittujen palveluntarjoajien päätettäväksi määrittää tarkoitetun tuloksen saavuttamiseksi toteutettavat konkreettiset toimenpiteet, joten ne voivat päättää ottaa käyttöön toimenpiteet, jotka vastaavat parhaiten niiden käytettävissä olevia resursseja ja kapasiteettia ja jotka ovat yhteensoveltuvia sellaisten muiden velvollisuuksien ja haasteiden kanssa, joista niiden on huolehdittava harjoittaessaan toimintaansa” (ratkaisun kohta 75). Näin ollen 55 f § 2 mom tulee poistaa.

- HE viittaa automaattisen estomenetelmien käyttöön siitä syystä, että voidaan todeta niiden olevan tarpeen palveluntarjoajan velvoitteiden tehokkaan toteutuksen kannalta. Silti on huolehdittava myös siitä, ettei niitä käytetä vastoin yleistä suodattamisen kieltoa.

Verkkosisällönjakopalveluita koskevien säännösten pakottavuutta koskevan tekijänoikeuslain uuden 55 l §:n mukaan ”[s]iitä, mitä edellä tässä luvussa säädetään tekijän ja palvelun käyttäjän oikeuksista tai palveluntarjoajan velvollisuuksista, ei voida poiketa sopimuksilla”. Tämä poikkeaa yleisestä sopimusvapaudesta, joka on selkeästi turvattu myös DSM-direktiivissä. Euroopan unionin tuomioistuin korostaa aiemmin viitatussa ratkaisussaan C-401/19, kuinka ”oikeudenhaltijat voivat vapaasti määrittää, voidaanko niiden teoksia ja muita suojattuja aineistoja käyttää ja millä edellytyksillä niitä voidaan käyttää. Kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan 61 perustelukappaleessa korostetaan, direktiivillä ei nimittäin loukata sopimusvapautta, eikä näillä oikeudenhaltijoilla näin ollen ole velvollisuutta myöntää teostensa käyttöä koskevia lupia tai lisenssejä verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajille”. Aiemmin lainattu 55 l § ensimmäinen virke tulee siis poistaa.

- HE perustuu tekijän aseman suojelemiseen. Kun kyseessä on verkkosisällönjakopalveluista, jotka usein monikansallisten yritysten johtamia ovat sosiaalisen median palveluja, joiden tapaan kuuluu pyrkimys rajoittaa omaa vastuutaan sopimuksin.

Eräisiin lähioikeuksiin soveltamista koskeva 55 m § määrittelee tekijänoikeuslakiin direktiiviä laajemman soveltamisalan, johon on sisällytetty myös valokuvien lähioikeudet sekä tietokannat. Määritelmä ei vastaa DSM-direktiivin 17 artiklaa, jonka mukaan "[v]erkkosisällönjakopalvelujen tarjoajan on sen vuoksi saatava lupa direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuilta oikeudenhaltijoilta, esimerkiksi tekemällä lisensointisopimus, jotta se voi välittää teokset tai muun suojatun aineiston yleisölle tai saattaa

ne yleisön saataviin". Tekijänoikeuslain 55 m § tulee poistaa viittaukset 49 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 49 a §:ssä tarkoitettuun lähioikeuden suojan kohteeseen.

- HE kattaa myös kansalliset lähioikeuden suojamuodot, sillä se helpottaa tekijänoikeuslain yhdenmukaisuutta soveltamisessa.

Tekijänoikeuksien käyttäjien neuvottelukunta

Televisiokanavien jakelua koskevat pykälät ja niiden perustelut jäävät HE:ssä epäselväksi

- Tähän on vastattu MTV:n yhteydessä.

Verkkolähetysdirektiivin voimaansaattamisella ei ole tarkoitus muuttaa nykytilaa ja toimivaa televisiomarkkinaa

- Tähän on vastattu MTV:n ja Keskuskauppakamarin yhteydessä
-

Suora sopiminen tulee olla mahdollista ja ensisijaista kaikkien jakelutapojen osalta. Alkuperäisen ja edelleen lähettämisen määritelmät selkeytettävä ja sääntelyssä mahdollistettava suoran sopimisen mahdollisuus kaikissa lähetystavoissa, myös suoran siirron menetelmässä

- Määritelmien selkeyttämiseen on vastattu Keskuskauppakamarin yhteydessä. Suoraan sopimiseen on vastattu RadioMedian yhteydessä.
-

Kollektiivinen sopiminen eli oikeuksien hankinta tekijänoikeusjärjestöiltä on vain suoraa sopimista täydentävä

- Tähän on vastattu RadioMedian yhteydessä
-

Direktiivi edellyttää, että televisiotoimintaa koskeva sääntely on teknologianeutraalia; alkuperäistä lähettämistä on millä tahansa tekniikalla ja yleensä alihankkijoita käyttäen tv-yhtiön toimesta tai valtuuttamana toteutettava lähettäminen

- Tähän on vastattu MTV:n ja RadioMedian yhteydessä

Suoran siirron menetelmän määritelmän selkeyttäminen

- Tähän on vastattu MTV:n yhteydessä